

ZADOVOLJSTVO NASTAVOM POLAZNIKA OSNOVNOŠKOLSKIH I SREDNJOŠKOLSKIH PROGRAMA OBRAZOVANJA ODRASLIH

Balajić, Josipa

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:718378>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-22**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

Diplomski rad
Razvijanje predčitalačkih vještina uz pomoć digitalnog
alata

Mateja Prka

Split, lipanj 2022.

SVEUČILIŠTE U SPLITU

FILOZOFSKI FAKULTET

Odsjek za rani i predškolski odgoj i obrazovanje

**RAZVIJANJE PREDČITALAČKIH VJEŠTINA UZ POMOĆ
DIGITALNOG ALATA**

Studentica: Mateja Prka

Mentor:

doc. dr. sc. Suzana Tomaš

Split, lipanj 2022.

Zahvala

Zahvaljujem se mentorici doc. dr. sc. Suzani Tomaš i naslovnoj asistentici Marijani Vrdoljak na usmjeravanju, stručnim savjetima, pomoći i podršci prilikom izrade ovog diplomskog rada.

Zahvaljujem se kolegicama Dječjeg vrtića „Pučišća“ na suradnji i pomoći u svrhu pisanja ovoga rada.

Neizmjernu zahvalu upućujem mojemu suprugu Petru, mojim roditeljima i sestri za svaku riječ podrške, pohvale, ohrabrenja, razumijevanja i strpljenja za ostvarivanje mojih ciljeva u školovanju. Hvala što ste vjerovali u mene.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Predčitalačke vještine	2
2.1. Razvoj predčitalačkih vještina	5
2.2. Fonološka svjesnost	7
2.3. Važnost čitačkog ozračja za razvoj predčitalačkih vještina.....	10
3. Čitanje djeci predškolske dobi	13
3.1. Faze usvajanja vještine čitanja	14
3.2. Čitačke vještine	15
3.3. Važnost čitanje prije polaska u školu.....	16
3.4. Istraživanja o razvoju predčitalačkih vještina.....	18
4. Metodologija istraživanja	21
4.1. Cilj istraživanja	21
4.2. Uzorak istraživanja	21
4.3. Instrumenti istraživanja.....	21
4.4. Digitalni alati za razvoj predčitalačkih vještina	22
4.5. Opis istraživanja.....	29
4.6. Tijek istraživanja.....	30
5. Rezultati istraživanja	32
5.1. Rezultati ankete za roditelje o čitanju djeci	32
5.2. Rezultati inicijalne provjere djece.....	32
5.3. Procjena inicijalnih rezultata testiranja djece.....	34
5.4. Rezultati finalne provjere djece	35
5.5. Procjena finalnih rezultata testiranja djece	37
5.6. Rezultati ankete zadovoljstva korištenja digitalnih alata za djecu.....	39
5.7. Rezultati ankete zadovoljstva za roditelje.....	40

6. Zaključak	42
7. Literatura	43
Prilozi	47
Radni listić za djecu (inicijalni i finalni).....	48
Anketa za roditelje o čitanju djeci.....	54
Dnevnik zapažanja	57
Anekta zadovoljstva za roditelje	59
Anketa zadovoljstva korištenja digitalnih alata za djecu	62

1.Uvod

Svakodnevne aktivnosti djetetu pružaju mogućnosti razvijanja i usvajanja predčitalačkih vještina koje postaju osnova za kasnije učenje čitanja. Suvremeno doba i tehnologija pružaju razne mogućnosti učenja, istraživanja i usvajanja znanja putem digitalnih alata. S obzirom da su predčitalačke vještine od velikog značaja za dijete i obrazovanje od rane dobi, ohrabрили smo se istražiti primjenu digitalnih alata za usvajanje predčitalačkih vještina i njihov utjecaj na djecu u svakodnevnom radu u ustanovi ranog i predškolskog odgoja. U ovom radu usredotočili smo se na predčitalačke vještine glasovne sinteze, glasovne analize, prepoznavanja i segmentacije slogova, stvaranje veze glas-slovo, povezivanja prvog glasa u riječi i prepoznavanje i slaganje rime.

U drugom poglavlju su opisane predčitalačke vještine, razvoj predčitalačkih vještina, njihova važnost u djetetovom životu kao i važnost aktivne uloge roditelja, obitelji i odgojitelja u poticanju i stjecanju znanja vještina čitanja i pisanja. Navodi se i teorija fonološke svjesnosti, razine razvoja fonološke svjesnosti kod djece s obzirom na dob.

S obzirom da je rana dob djeteta važna za usvajanje vještina čitanja, u trećem poglavlju rada se ističe važnost čitanja djeci predškolske dobi kao i važnost čitačkog ozračja ta razvoj predčitalačkih vještina, kao i što je djeci potrebno znati prije polaska u školu.

Metodologija istraživanja u ovom radu opisana je u četvrtom poglavlju. Putem istraživanja koje je provedeno s djecom u dječjem vrtiću usmjerili smo se na dosadašnje poznavanje, razvijanje i usvajanje predčitalačkih vještina kod djece od tri do šest godina. Korišteni su digitalni alati koji nisu navika svakodnevnicе u svakodnevnom radu u ustanovi ranog i predškolskog odgoja.

Inicijalnom i finalnom usporedbom analizirali smo poznavanje i usvajanje predčitalačkih vještina uz pomoć digitalnih alata i svakodnevnog načina rada s djecom uz pomoć raznih literaura što je zajedno s rezultatima i upitnicima prikazano u petom poglavlju.

2. Predčitalačke vještine

Predčitalačke vještine preduvjet su, nužna znanja i vještine koje djetetu omogućuju lako i brzo postizanje „glatkog čitanja s razumijevanjem.“ (Čudina Obradović, 2002). Predčitalačke vještine su vještine koje prethode učenju čitanja (Kozlov i Kanjić, 2005). Dijete stječe predčitalačke vještine svakodnevno, prirodno, tako da se roditelj s djetetom bavi na način da s njime provodi vrijeme, s njime razgovara, čita mu i razgovara o pričama, igra se, proširuje njegov rječnik, daje mu nova znanja o svijetu oko njega i prilika da aktivno isprobava vještine pričanja, prepričavanja, rukovanja knjigom, pisaćim priborom. Na ovakav način će dijete biti pripremljeno za učenje čitanja i čitanje u čemu će glatko napredovati (Čudina Obradović, 2002). Prema Čudina Obradović (2002) u predčitalačke vještine se ubrajaju:

Razumijevanje ispričane priče i jednostavno prepričavanje

Potrebna je djetetova sposobnost razumijevanja priče koju priča roditelj ili odgojitelj i spodobnost djetetovog jednostavnog prepričavanje iste priče. Također, ono treba usvojiti da priča ima svoj početak, sredinu i kraj te postupno razumijevati da priča ima sadržaj, radnju, da se nešto događa i to da se događa nekim likovima koji uspostavljaju međusobne odnose. Od velike važnosti je da roditelji i odgojitelji djeci pričaju priče u svakodnevnim okolnostima u kojima se nalaze, a isto tako im odgovarati na postavljena pitanja o priči i na jednostavan način priču i objasniti. Nadalje, potrebno je kroz razgovor s djetetom provjeriti razumije li ono priču i njezine dijelove, radnju, likove te ga isto tako poticati na prepričavanje iste priče uz nove riječi, dulje rečenice. Svakako je od velike važnosti za dijete riječ pohvale govora, ponavljanja, postavljanja pitanja od strane roditelja ili odgojitelja.

Razumijevanje funkcije čitanja i pisanja i obilježja teksta

Slušanjem priče koju roditelj čita, dijete stječe nove spoznaje i navike doživljavanja priče. Tako se upoznaje sa knjigom/slikovnicom i njezinom ulogom prijenosnika poruke koju sadržava. S obzirom da djeca uče po modelu, tako će ono promatrajući i prateći aktivnost roditelja tijekom čitanja i samo krenuti s njime pratiti tekst, tijekom teksta, okretati stranice, promatrati slike i tako će razumjeti da sadržaj koji roditelj/odgojitelj izgovara potječe iz pisanog teksta, da je uvijek isti i da se može ponoviti u istom obliku kao što će razumijeti smisao pisanog teksta i svrhu čitanja i pisanja.

Razumijevanje pretvaranja govora u tekst

Navedena predčitalačka vještina podrazumijeva razumijevanje prijenosa govora u pisani oblik. Prema tome, važno je djetetu pokazati kako pisani tekst u slikovnicama drugi oblik govora, pričanja čiji smisao dobro razumije od ranijih godina s ciljem da se dijete samo zapita „Što tu piše?“. Ukoliko se ova faza preskoči, djetetu neće biti jasno čemu služe svi pisani znakovi oko njega kao i oni koje treba naučiti i neće naviku traženja značenja u onome što čita. Zbog toga je važno često provjeravanje razumije li dijete pravo značenje riječi.

Prepoznavanje glasova u riječi

Predčitalačka vještina prepoznavanja glasova u riječi je najvažnija i o njoj najviše ovisi djetetova vještina dobrog čitanja. Naziva se još i glasovna osviještenost, glasovna osjetljivost, fonološka osjetljivost. Počinje se razvijati u ranoj predškolskoj dobi i nastavlja se do četvrtog razreda, a odnosi se na uočavanje da se neka riječ, kao naprimjer *miš* sastoji od glasova *m*, *i*, *š*. Cilj ove vještine je da dijete čuje u glavi da se riječ sastoji od glasova koje će biti sposobno poslije sastavljati u riječi. Nadalje, prepoznavanje glasova u riječi podrazumijeva i prepoznavanje i imenovanje prvog glasa u riječi, glasa u sredini i zadnjeg glasa te će ono na taj način osvijestiti postojanje glasova u riječi. Prepoznavanju glasova u riječi pomaže i podjela riječi na slogove, na primjer da riječ *mama* podijeli na slogove *ma – ma*, kao i vježbanje rime odnosno prepoznavanje jednakog završetka riječi. Važno je djetetu često nuditi dovoljno primjera, aktivnosti i vježbe kako bi ono razvilo glasovnu osjetljivost.

Rastavljanje riječi na glasove i sastavljanje glasova u riječ

Rastavljanje riječi na glasove, glasovna raščlamba ili segmentacija je predčitalačka vještina koja obuhvaća mogućnost rastavljanja riječi, u glavi, na glasove od kojih se ona sastoji, kao naprimjer, da tražimo od djeteta da riječ *sunce* rastavi na glasove. Dijete s razvijenom glasovnom osjetljivošću će riječ *sunce* rastaviti na glasove i izgovoriti *s, u, n, c, e*. Suprotno tome je sastavljanje glasova u riječ, glasovna sinteza ili slijevanje koje se odnosi na vještinu da dijete one glasove koje zasebno čuje sastavi u riječ. Tako ono niz nepovezanih glasova, kao naprimjer *l, o, p, t, a*, može povezati u riječ *lopta*.

Navedene predčitalačke vještine su složenije i potrebne djetetu pri dolazak u školu. Ključne su za učenje čitanja i pisanja jer će dijete pri čitanju svako napisano slovo morati pretvoriti u glas i spojiti ga s ostalim glasovima u riječi, a pri pisanju će svaki glas u riječi koje je zamislilo pretvarati u slovo i spajati s ostalim slovima u riječi. Stoga je od velike važnosti uvježbavanje ovih vještina, pogotovo s onom djecom koja imaju slabije razvijenu glasovnu osjetljivost.

Prepoznavanje slova abecede i povezivanje s glasovima

Temelj čitanja i pisanja čini pamćenje oblika slova abecede i pamćenje povezanosti svakog slova s pripadajućim glasom. Naše pismo se zasniva na abecednom načelu pa se ono naziva još i primjenom abecednog načela. Prepoznavanje slova abecede i pamćenja kojem glasu pripada koje slovo podrazumijeva sposobnost djeteta da čuje glasove u riječi, da je sposobno rastaviti riječ na glasove i obrnuto odnosno da je zapamtilo koje slovo označava koji glas, a nakon toga će biti spremno za pretvaranje slova u glasove pri čitanju i pri pisanju u pretvaranje glasova u slova.

Razumijevanje zamjene slova glasovima u riječi

Ova predčitalačka vještina se podrazumijeva kao šifriranje i dešifriranje. Šifriranje je vještina zamjenjivanja slova glasom i istodobno spajanje sa sljedećim slovima/glasovima u riječ potrebnih pri čitanju. Dešifriranje obuhvaća vještinu zamjenjivanja glasa slovom i spajanje sa sljedećim glasovima/slovima u riječ potrebnih pri pisanju. Ukoliko dijete nije dovoljno razvilo prethodne predčitačke vještine, upravo ova će mu biti najteža što može dovesti do toga da mu čitanje postane odbojno i ono će ga izbjegavati kad god je to moguće. Njih će dijete najlakše savladati kada želi samostalno pročitati ili napisati neku poruku. Zbog toga je važno uključiti dijete u svakodnevne aktivnosti primanja i odašiljanja pisane poruke kao i u razne igre i aktivnosti kojima će kod djeteta poticati upravo navedeno.

Pisanje

Posljednja predčitalačka vještina, pisanje je složena, misaona aktivnost. Obuhvaća smišljanje poruke i grafomotoričke vještine. Definira se kao vještina pretvaranja glasova zamišljene riječi u odgovarajuća slova i spajanje slova u napisanu riječ. Osnovna svrha pisanja je odašiljanje poruke i pisano pričanje sadržaja što treba razumijeti predškolsko dijete (Čudina Obradović, 2002).

Predčitalačke vještine definiraju osjetljivost za smisao i karakteristike pisanog jezika. Početak svijesti o pisanom jeziku je moguće zamijetiti kod djeteta između dvije i pol i tri godine koje pokazuje osnovno razumijevanje funkcije i značenja pisanog jezika. Prema stručnjacima se već u trećoj dobi djeteta mogu vidjeti karakteristične razlike između djece koja će postati dobri ili problematični čitači. Ovisno o razvijenosti predčitalačkih vještina u određenom razdoblju djetetova razvoja, dijete može imati teškoće u čitanju u školi (Čudina Obradović, 2008). Kroz predškolsko razdoblje dijete razvija predčitalačke vještine o čijem razvoju ovisi budući uspjeh u čitanju i školovanju te dijete razvija pozitivnu sliku o sebi.

Nekada u prošlosti, do kraja 60-ih godina 20. stoljeća se smatralo da je djetetova spremnost za učenje čitanja i pisanja vezana uz dob i početak formalnog školovanja. Prema tome se smatralo, da se prije toga, djetetova čitalačka pismenost ne razvija i na dijete se gledalo kao na objekt na kojem se pismenost vrši bez njegove aktivne uloge. Pismenost je kroz vrijeme postala neodvojiva od jezika i kroz desetak godina se naglašava kao koncept koji se razvija prije školovanja. Suvremeno shvaćanje pismenosti je njezin razvoj od rođenja zato što se auditivna osjetljivost razvija od rođenja, a upravo ona je važna za razvoj čitanja i govora (Stričević, 2006 prema Radeljak Gudelj, Zirojević i Filipović-Grčić, 2018).

2.1. Razvoj predčitalačkih vještina

Predčitalačke vještine je potrebno započeti od rođenja a najkasnije do treće godine djeteta i to kroz svakodnevne aktivnosti i igru djeteta, komunikaciju s odraslima, a ne kroz mehaničko podučavanje. Kako bi se predčitalačke vještine pravilno razvijale potrebno je okruženje za dijete koje je kvalitetno i bogato sadržajima kao i poučavanje kako bi se olakšalo glasovno osvješćivanje i primjena abecednog načela (Čudina Obradović, 2008).

Autorica Čudina Obradović navodi da su predčitalačke vještine preduvjet razvoju čitačkih vještina odnosno svijesnost djeteta o pisanom jeziku i tri njegova aspekta. Prvi aspekt je funkcija i svrha pisanog jezika kada dijete u dobi od dvije i tri godine prepoznaje da netko čita, postaje svjesno da iz pisanog teksta proizlazi poruka, da čitanje ima svrhu uočavanja i primanja poruke i tada se pojavljuje prvi pojam o pismu. Sljedeći aspekt čine pojmovi o tehničkim i dogovornim karakteristikama pisma i podrazumijeva osvješćivanje razlika u slovima, svijest o smjeru pisanja slijeva nadesno, odozgo – dolje, razumijevanje osnovne interpunkcije, usvajanje rječnika koji opisuje pismo i karakteristike pisma. Ova faza se javlja između četvrte i pete godine života. Nadalje, pojavljuje se svijest da su riječi zasebne vizualne jedinice i osvještenost glasovne strukture riječi što znači da se svaka riječ sastoji od zasebnih glasova te se prvo pojavljuje kao prepoznavanje rime, a kasnije kao prepoznavanje prvog glasa u riječi. Među aspektima pisanog jezika je svijest o uporabi glasovne strukture riječi u čitanju koja predstavlja osnovu za razvoj čitalačke vještine. Dijete podijeli tijekom glasovnog govora u apstraktne jedinice – foneme koji će odgovarati pisanim simbolima – slovima. U dobi između pete i šeste godine djetetova života dolazi do naglog poboljšanja u zamjećivanju glasovne strukture riječi i tada je ono spremno na igru s rastavljanjem riječi na glasove, rimu i uočavanje aliteracije. Posljednju razvojnu razinu čini grafo-foničko znanje koje se kod neke djece može javiti i prije šeste i sedme godine djetetova života. Dijete spoznaje

korespondenciju između glasa i slova i tako poboljšava predčitalačku vještinu raščlambe riječi na glasove (Čudina Obradović, 2008).

Slika 1. Čitanje i pisanje

(<https://hrcak.srce.hr/file/262583>)

Autorice Kozlov i Kanjić (2005), slikovno su putem kuće prikazale put i usvajanje

vještina do čitanja i pisanja. Slijedom toga, podrum kao najniži dio kuće je sagrađen od radosti koju dijete osjeća kada mu se čita, od razvoja osjetila koji rezultiraju stjecanjem pojmova i znanja o svijetu i od okruženja u kojem se djetetu govori i potiče na govor. Slijede sobe u prizemlju koje su napravljene od svijesti o zvukovima u jeziku, a nakon njih prvi kat koji sadrži sposobnosti da simbolima/slovima pripojimo zvukove/glasove. U potkrovlju se nalaze sposobnosti upotrebe simbola/slova u izražavanju svojih misli. Na samom vrhu je krov na kojem dolazimo do čitanja i pisanja. Svakako se kao temelj pismenosti ističe ljubavi i ohrabrenje (Kozlov i Kanjić, 2005).

Ovisno o razumijevanju dječjeg shvaćanja koncepta čitanja i pisanja ovise ciljevi učenja početnog čitanja i pisanja. Prema tome, djetetove sposobnosti, potrebe, interesi i stil učenja utječu na određivanje ciljeva i uključivanje u program rada. Navedeni ciljevi učenja početnog čitanja i pisanja potiču dijete na aktivnu ulogu u procesu čitanja i pisanja i trebali bi:

- Omogućiti djetetu da se prijatelji sa knjigama i čitanjem i da u tome uživa
- Omogućiti djetetu da mu pisana riječ uvijek bude nadohvat ruke
- Omogućiti bogaćenje vokabulara
- Razvijati vještine početnog čitanja i pisanja
- Omogućiti shvaćanje veza slovo – glas i slovo – riječ unutar smislene cjeline
- Podupirati vezu između izgovorenih i napisanih riječi
- Poticati svladavanje čitanja i pisanja u okviru svih dnevnih aktivnosti
- Proširivati razumijevanje jezika korištenog u knjigama
- Poticati samopouzdanje djece pri učenju čitanja i pisanja (Moomaw i Hieronymus, 2008).

2.2. Fonološka svjesnost

„Fonološka svjesnost se odnosi na prepoznavanje, stvaranje i baratanje manjim dijelovima od riječi i očituje se kroz npr. prepoznavanje riječi koje se rimuju, prebrojavanje slogova, odvajanje početka riječi od kraja, te izdvajanje glasova u riječi.“ (Nation i Snowling, 2004, prema Ivšac Pavliša i Lenček, 2011:2). Nadalje, fonološka svjesnost se definira kao metakognitivno razumijevanje da riječi koje čitamo ili slušamo imaju unutrašnju strukturu (Fletcher i suradnici, 2007 prema Ivšac Pavliša i Lenček, 2011). Razvoj fonološke svjesnosti se odvija prema razinama, od svjesnosti većih jedinica odnosno slogova, oneta, rima do više razine osjetljivosti to jest o postojanju malih jedinica, fonema, u svim pozicijama unutar riječi. Razvoj fonološke svjesnosti je univerzalan te brzina usvajanja jezika ovisi o obilježjima jezika odnosno uočljivosti, složenosti jezičnih oblika, položaju fonema, izgovoru (Anthony i Francis, 2005 prema Ivšac Pavliša i Lenček, 2011).

Razine razvoja fonološke svjesnosti kod djeteta urednog govorno-jezičnog razvoja s obzirom na dob djeteta (Banjan Baketić, 2011):

- 3 - 4 godine – prepoznavanje i slaganje rime
- 4 – 5 godina – prepoznavanje i segmentacija slogova
- 5,5 godina – prepoznavanje prvog glasa u riječima
- 6 godina – rastavljanje riječi na glasove i sastavljanje glasova u smislene cjeline – riječi

- 6,5 godina – stvaranje veze glas – slovo
- 7 godina – sposobnost stvaranja novih riječi dodavanjem, oduzimanjem ili premještanjem glasova u riječima.

Fonološka svjesnost obuhvaća svjesnost o riječima, slogovima, rimi, onetu, prepoznavanje glasova, glasovno stapanje, glasovnu raščlambu, pobrojavanje glasova i manipulaciju glasovima (Tablica 1). Prema tome, svaka od njih razvija se u određenom razdoblju djeteta. U ranom ili srednjem predškolskom razdoblju očekuje se razvoj svjesnosti o riječima, svjesnosti o slogovima i o rimi. Slijedi ih svjesnost o onetu, prepoznavanje glasova, glasovno stapanje u kasnom predškolskom razdoblju, dok je za govornu raščlambu očekivano da se razvija u srednjoj do kasnom predškolskom razdoblju. Pobrojavanje glasova u riječi se razvija u vrijeme pred polazak u školu do kraja prvog razreda, a manipulacija glasovima u prvom razredu školovanja (Kadaverek i Justice, 2004 prema Ivšac Pavliša i Lenček, 2011).

Tablica 1. Razvoj fonološke svjesnosti (Kadaverek i Justice, 2004 prema Ivšac Pavliša i Lenček, 2011)

FONOLOŠKA SVJESNOST	OPIS	RAZINA	RAZVOJNO OČEKIVANJE
Svjesnost o riječima	Odjeljuje rečenice u riječi	Plitka	Rano ili srednje predškolsko razdoblje
Svjesnost o slogovima	Odjeljuje višesložne riječi u slogove (slogovanje)	Plitka	Rano ili srednje predškolsko razdoblje
Svjesnost o rimi	Prepoznaje rimu, proizvodi parove riječi koje se rimuju	Plitka	Rano ili srednje predškolsko razdoblje
Svjesnost o onetu	Odjeljuje prvi dio riječi od ostalog dijela; spaja prvi dio	Plitka	Kasno predškolsko razdoblje
Prepoznavanje glasova	Prepoznaje glasove na početku i na kraju riječi, prepoznaje riječi koje započinju istim glasom	Plitka	Kasno predškolsko razdoblje
Glasovno stapanje	Stapa riječi u glasove	Duboka	Kasno predškolsko razdoblje
Glasovna raščlamba	Raščlanjuje riječi u glasove	Duboka	Srednje do kasno predškolsko razdoblje
Pobrojavanje glasova	Prepoznaje broj glasova u riječi	Duboka	Pred polazak u školu do kraja prvog razreda
Manipulacija glasovima	Briše, dodaje i premješta glasove unutar riječi	Duboka	Prvi razredi školovanja

Slog predstavlja vrh akustične energije kojeg mogu prepoznati i vrlo mala djeca (Vancaš, 1999 prema Ivšac Pavliša i Lenček, 2011:2). „Odstupanja u obradi akustičke strukture na razini sloga mogu biti razlogom problema u jeziku i kasnije čitanju“ (Goswami, 2002 prema Ivšac Pavliša i Lenček, 2011:3). Slogovna raščlamba preduvjet je za proizvodnju rime prema ponuđenim riječima (prema Peretić i sur., 2015. prema Šimek, 2016).

Prepoznavanje rime predstavlja početak shvaćanja fonološke strukture riječi i pomak je u metajezikičkoj svjesnosti. Rima definira prepoznavanje obrazaca koji se rimuju s kojom se djeca susreću između treće i četvrte godine (Ivšac Pavliša i Lenček, 2011). Rima predstavlja jedan od najznačajnijih faktora koji doprinosi uspjehu u čitanju, npr. rima kod trogodišnjaka je povezana s početnim čitanjem riječi godinu dana poslije (Maclean i sur, 1987 prema Fernandez – Fein i Baker, 1997 prema Šimek, 2016.). Rima kod trogodišnjaka i četverogodišnjaka je povezana s čitanjem dvije godine kasnije (Bryant, Maclean i Bradley, 1990, prema Fernandez – Fein i Baker, 1997, prema Šimek, 2016). Suvremeni predškolski progami njeguju učenje pjesmica u rimi, slušanje, ponavljanje, igre s uočavanjem rime i prema tome, djeca koja to i rade imaju kasnije manje teškoća u glasovnoj raščlambi. Prema mnogobrojnim zapažanjima, razvoju osjetljivosti za glasovnu strukturu riječi pogoduju sve aktivnosti koje od djeteta traže uočvanje rime odnosno slušanje i učenje pjesmica u rimi pomaže djeci da zamijete kako različite riječi imaju isti završetak i kako se riječi mogu raščlaniti u glasove (Čudina Obradović, 2008).

Fonemska svjesnost uključuje razumijevanje ili svjesnost da se riječi mogu dijeliti na glasove što znači da pojedini dijelovi čine riječi. Ona podrazumijeva veće ili manje razumijevanje da se riječi sastoje od fonema te svjesnost o razlikovnim obilježjima fonema. Izuzimanje fonema započinje osvještavanjem prvog glasa (Ivšac Pavliša i Lenček, 2011). Fonemska svjesnost se prema nekim izvorima najčešće ispituje zadatcima kao što su: prepoznavanje početnog fonema (npr. „Koji je prvi glas u riječi PAS?“), fonemsko stapanje (stapanje fonema u riječ, npr. „Koja je ovo riječ: M – I – Š?“), fonemska raščlamba (raščlamba riječi na foneme, npr. „Koje sve glasove čuješ u riječi EMA?“) (National Reading Panel, 2000 prema Šimek, 2006). Za vrijeme zajedničkog čitanja slikovnice poželjno je da dijete imenuje neke sličice u njoj naglašavajući početni glas tako da i pokažemo kako će ga naglasiti na način da zadržavamo izgovor na prvom glasu kao na primjer: s...unce, č...aša. Za dob djeteta od 4. do 4 i pol godine najprikladnije su im riječi koje su im bliske i koje započinju onim glasovima koje se mogu dužiti. To se odnosi na samoglasnike i suglasnike c, ć, č, s, š, z, ž, h, f. Navedeni glasovi ne mijenjaju svoj zvuk kada se izgovaraju produženo, dok neki glasovi imaju zvuk samo pri prvom izgovoru. U dobi od 4 i pol do 6 i pol godina treba uvesti riječi kojima su početni glasovi đ, dž, t, p, r. Isto tako, kao i s naglašavanjem početnog glasa, poželjno je tijekom ili nakon čitanja poticati dijete na imenovanje sličica tako da naglašava završni glas. Dijetetu treba pokazati kako se zadnji glas naglašava na način da zadržava izgovor na njemu kao na primjer: sunc...e, čaš...a. Za dob djeteta od 4 do 4 i pol

godine najpogodnije su riječi koje su im bliske i koje završavaju samoglasnicima ili zvučnim suglasnicima: b, d, g, v, z, ž. Kod naglašavanja zadnjeg glasa u dobi od 4 i pol do 6 i pol godina se predlaže uvesti teže uočljive suglasnike (Čudina Obradović, 2008).

Nakon što dijete osvijesti i automatizira glasovnu raščlambu riječi, slijedi usvajanje abecednog načela, odnosno uspostavljanje povezanosti glasa i slova. Prema suvremenim istraživanjima procvat glasovne osjetljivosti se događa kada dijete počne primjenjivati abecedno načelo. Tada ono povezuje glas s određenim slovom što se danas naglašava kako učenje slova i zamjena slova glasovima pripada vještinama predškolskog razdoblja (Čudina Obradović, 2008). Jedna od aktivnosti čitanja je primjena abecednog načela odnosno prevođenje svakog glasa u riječi u dogovoreni znak to jest slovo. Za usvajanje abecednog načela potrebno je prethodno usvajanje niza predčitalačkih vještina: glasovna analiza odnosno sposobnost djeteta da čuje, zapamti i poveže glasove od kojih se sastoji riječ te glasovna sinteza koja se odnosi na rastavljanje na glasove (Kozlov i Kanjić, 2005).

Poznavanje slova traži stvaranje veze između vizualnog simbola i fonološkog oblika i često se smatra najvažnijim uvjetom čitanja. Ona djeca koja su poznavala najviše slova u predškolskom razdoblju postizala su najbolje rezultate na zadacima čitanja od prvog do šestog razreda osnovne škole. „Vizualna svjesnost o pisanome utječe i na prepoznavanje i imenovanje slova te kao dio koncepta o pisanome ima vrlo važnu ulogu za kasnije čitanje.“ (Tunmer i sur., 1988 prema Ivšac Pavliša i Lenček, 2011:3).

2.3. Važnost čitačkog ozračja za razvoj predčitalačkih vještina

Istraživanja govore da su prve tri godine djetetova života najvažnije za daljnji razvoj djeteta jer se tada stvara najveći broj veza i novih živčanih izdanaka nužnih za djetetovo učenje kojima je potrebna neprestana aktivnost te se događaju najveće promjene u mozgu djeteta koji traži poticaje iz okoline. Ukoliko dijete prima dovoljno poticaja iz okoline, tada će i veze između živčanih stanica biti aktivne (Čudina Obradović, 2008). Prema znanstvenicima, djeca s kojom se razgovara i kojoj se čita u prve tri godine života imaju jače temelje za uspješno čitanje i učenje u kasnijoj dobi. Rani razvoj djeteta podrazumijeva nekoliko godina koje su od velike važnosti za kvalitetan razvoj djeteta stoga vrijeme provedeno s djetetom najviše razvojnih dobiti. Smatra se da nikada nije prerano za čitanje jer se kroz čitanje potiče djetetov intelektualni razvoj, radoznalost te se stvaraju razni osjećaji, osjećaj bliskosti,

osjećaj sigurnosti, doživljaji, intimni trenuci. Nadalje, kada čitamo djetetu ono razvija koncentraciju, obogaćuje fond riječi i ima neprocjenjivu vrijednost (Šauperl, 2007).

Najvažniju ulogu u razvoju predčitalačkih i čitačkih vještina imaju roditelji koji će aktivnim bavljenjem djetetom od rođenja stvarati presudne uvjete za njegov daljnji razvoj. S obzirom da su roditelji model ponašanja djeci logično je da će dijete tako oponašati radnje roditelja pa tako i one u kojima roditelji redovito čitaju i razgovaraju o pročitanom, služe se različitim tiskanim materijalima, pravilno postupaju s knjigama, odlaze u knjižnicu. Na taj način će dijete razumjeti važnost i smisao čitanja. Također je važna poticajna okolina koju čine ljudi koje dijete voli, koji mu pričaju, pjevaju, čitaju kao i okolina koja djetetu pruža mogućnost istraživanja. Djetetova uspješnost u početnom čitanju kao i vještina čitanja u kasnijoj dobi ovisi u kolikoj mjeri su roditelji, odgojitelji, učitelji osigurali poticajno čitačko ozračje. (Čudina Obradović, 2008). Za razvoj predčitalačkih vještina potrebno je redovito čitanje roditelja djeci. Roditelji imaju važnu ulogu u djetetovom čitačkom razvoju i najvažniji su za djetetovu čitačku motivaciju pa je potrebno da omoguće djetetu ugodne i zanimljive doživljaje koji će mu pokazati kako je čitanje ugodno, korisno, potrebno. Kada roditelji s djetetom svakodnevno čitaju, kada omogućuju da dijete čita njima tada omogućuju djetetu susret s velikim brojem novih riječi, uvježbavanje dešifriranja, ispravljavanje pogrešaka i osamostaljivanje u aktivnosti čitanja (Čudina Obradović, 2008). Listajući slikovnice, djeca nauče razlikovati tekst od slika, uoče da pratimo tekst slijeva nadesno i odozgo prema gore, oblik, razmještaj riječi, granice među riječima, i počinju shvaćati da su riječi sastavljene od slova odnosno glasova. Razvijaju sve razine fonološke svjesnosti od sposobnosti prepoznavanja izgovorene riječi kao niza glasova do sposobnosti upravljanja glasovima od kojih se sastoji riječ i razumijevanja veza između slova i glasova. Počinju prepoznavati određene tiskane riječi i prelaze na čitanje. Pogledom odvoje tekst od ostalog što je na stranici, poslije uočavaju slova u riječi i shvaćaju veze između glasova i slova. Kada su okružena pisanom riječi, sama prirodno počnu pisati kao i kada su u okruženju u kojem se mnogo govori, počnu govoriti (Moomaw i Hieronymus, 2008).

U današnje vrijeme, nedostatak vremena odraslih postaje izgovor za čitanje djeci te im umjesto zajedničkog čitanja omogućuju gledanje televizije kako bi se sami zabavili te tako od malih nogu provode previše vremena pred televizijom. Autorica Šauperl navodi kako televizija ne smije postati dadilja djetetu nego se treba koristiti kao medij koji nam je danas na raspolaganju (Šauperl, 2007).

Za neposredno poticanje čitanja potrebno je kvalitetno okruženje za dijete koje pridonosi kvalitetnom razvoju predčitalačkih vještina uz koje će dijete doživjeti ugodu, zadovoljstvo u zajedničkom čitanju s roditeljima, zanimljivosti i ljepotu u pisanom tekstu (Čudina Obradović, 2008). Ukoliko je okruženje u kojem dijete boravi bogato pisanim materijalima, tada će ono biti potaknuto na istraživanje pisanog jezika tijekom dana u aktivnostima kojima se bavi jer pisane riječi djeca vide u različitim kontekstima tijekom dana (Moomaw i Hieronymus, 2008).

S vremenom, uz roditelje važnu ulogu imaju odgojitelji i učitelji koji zajedno s roditeljem nastavljaju poticati predčitalačke i čitačke vještine jer svakodnevno čitaju djetetu i s njime, omogućuju pozitivno čitačko ozračje, daju primjer korištenja i odašiljanja pisanih obavijesti, uključuju dijete u jednostavne aktivnosti primanja i odašiljanja obavijesti, organiziraju aktivnosti i igre kako bi kod djeteta osvjestili strukturu govora i pisanog jezika (Čudina Obradović, 2008). Želju za čitanjem i pisanjem potiču odgojitelji tako da djetetovo okruženje ispunjavaju raznim oblicima pisane riječi to jest smislenim tiskom odnosno cjelovitim pristupom jeziku (Moomaw i Hieronymus, 2008). Od velike važnosti u fizičkom okruženju dječjeg vrtića je bogato opremljen centar za razvoj predčitalačkih vještina uz aktivnosti koje potiču čitanje kao što su slušanje priča, pisanje, prostor za govorenje, izradu vlastitih priča, opremom i vizualnim poticajima poput slika, abecede, natpisa, slikovnica, knjiga (Neuman, 2013 prema Radeljak Gudelj, Zirojević i Filipović-Grčić, 2018). Kada se slova, glasovi i riječi proučavaju unutar konteksta koji ima smisao kao prilikom ponavljanja stihova iz pjesmice, tada dijete povezuje riječi i slova koja vide s glasovima koje čuju. U suprotnom, dijete ne može shvatiti vezu između govornog i pisanog jezika jer su slova ili glasovi izolirani iz smislenih riječi. Prilikom susreta djece s pisanom riječi preko slikovnica ili natpisa u okolini, počinju razvijati važne pojmove pismenosti: nauče da ono što je izrečeno može biti i napisano, te da je propisan način na koji se nešto može napisati. Ukoliko mnogo puta izgovorenu riječ vide napisanu ubrzo će shvatiti vezu između izgovorenih riječi i napisanih, te će naučiti da ono što je napisano uvijek znači isto bez obzira tko to pročita (Moomaw i Hieronymus, 2008). Među najvažnijim aktivnostima za poticanje razvoja predčitalačke pismenosti u dječjem vrtiću je čitanje knjige djetetu jer na taj način ono kod djeteta potiče razvoj govora, bogati rječnik, potiče svijest o tisku i motivaciju za čitanje te je povezano s kasnijim uspjehom u čitanju (National Reading Panel, 2008 prema Radeljak Gudelj, Zirojević, Filipović-Grčić, 2018).

3. Čitanje djeci predškolske dobi

Čitanje je vještina kulturnog razvoja čovjeka i ona je kao takva nužna za opstanak čovjeka u suvremenom svijetu (Čudina Obradović, 2008). Čitanje se definira kao složena aktivnost ovisna o nekolicini vještina i sposobnosti koje se postupno razvijaju (Kozlov i Kanjić, 2005).

Razumijevanje poruke predstavlja smisao čitanja koju je pisac ostavio u pisanom obliku i koji je zajednički i njemu i čitatelju. Smisao poruke sastoji se od simbola koje su zamjene za riječi složene u rečenice. Najstariji način prikazivanja riječi u pisanom obliku je logografski sustav koji zahtjeva pamćenje mnogih znakova, a podrazumijeva slikovno pismo gdje svaka riječ ima posebni simbol – sliku pa znak. Za razliku logografskog sustava, abecedni sustav podrazumijeva glasovno načelo što znači da svaki grafem (pisani znak) predstavlja fonem (glas ili skup glasova). Prema tome, svaki pisani znak predstavlja jedinicu riječi koja ako se promjeni mijenja značenje riječi kao naprimjer ruka – kuka. Abecedni sustav se sastoji od niza složenih procesa koji su nam potrebni u aktivnosti čitanja:

- Raščlamba riječi u glasove
- Dešifriranje (učenje i pronalaženje korespondencije između napisanog slova i pripadajućeg glasa)
- Povezivanje glasova u cjelovitu riječ
- Uočavanje zajedničkog smisla prethodne i nove pridružene riječi
- Ponaavljanje prethodnog procesa u pridruživanju sljedeće riječi
- Ponaavljanje prethodnog procesa do posljednje riječi u rečenici
- Uočavanje smisla cjeline rečenice
- Usklađivanje smisla rečenice s cjelinom teksta (Čudina Obradović, 2008).

Temeljni dio procesa je dešifriranje koje, kada se uvježba, postaje automatizirano, a otkrivanje značenja, smisla cjeline predstavlja svrhu procesa čitanja. Ukoliko dođe do pogrešne percepcije dešifriranja, mijenja se smisao napisanog (Čudina Obradović, 2008).

3.1. Faze usvajanja vještine čitanja

Prilikom vježbanja tehnike čitanja odvijaju se procesi razumijevanja značenja riječi, rečenice i cjeline teksta koja se s vremenom automatizira i čitač ju prepoznaje kao cjelinu, veće rečenične dijelove te se tako usmjerava na smisao pročitanog teksta.

Autorica Čudina Obradović navodi četiri faze usvajanja tehnika čitanja:

- *Faza cjelovitog prepoznavanja* koja podrazumijeva logografsku strategiju koja je tipična za početničko čitanje i u njoj je cijela napisana riječ znak za izgovorenu riječ. Dijete tada čini mnoge pogreške jer su naučene riječi uklopljene u cjelinu teksta te ono čita tekst prepoznavajući naučene riječi i pogađajući smisao ostalih riječi.
- *Faza početne glasovne raščlambe* je ona u kojoj dijete počinje obraćati pozornost na slova – glasove koji čine riječ te one nepoznate pogađa i po smislu i po prvom slovu – glasu u riječi. Tada dolazi do povećanja svijesti o elementima od kojih se sastoji riječ.
- *Faza prevođenja slova u glas* predstavlja najvažniju i najtežu fazu u učenju čitanja jer zahtjeva glasovnu raščlambu riječi i glasovno pamćenje. U ovoj fazi dijete prepoznaje slovo i prevodi ga u njegovu zamjenu odnosno primjenjuje abecednu strategiju. Njegova sposobnost čitanja postaje elastičnija i sposobno je pročitati svaku riječ kao i onu čiji smisao mu nije poznat. Kako neka djeca tijekom učenja čitanja sama otkrivaju glasovni sustav riječi i metodu rastavljanja i sastavljanja riječi u cjelinu, tako s druge strane ima one djece koja trebaju poduku u istom ili ne je mogu svladati što dovodi do kasnijih teškoća u čitanju.
- *Faza složenog prevođenja grafičkih u glasovne jedinice* podrazumijeva korištenje ortografske strategije u kojoj dijete uočava poznate pravopisne cjeline i više ne rastavlja riječ na grafeme. Dijete je u navedenoj fazi vješt čitač koji lako i brzo čita ono što otprije prepoznaje kao jezičnu i pravopisnu cjelinu te je sposobno brzo napraviti slovno-glasovnu raščlambu novih i nepoznatih cjelina (Čudina Obradović, 2008).

3.2. Čitačke vještine

Čitačke vještine su brzo i lako prevođenje glasova u slova i slova u glasove to jest šifriranje i dešifriranje, automatizirano šifriranje i dešifriranje pa se pozornost usredotočuje na cjelinu riječi i rečenice, a ne na pojedino slovo, na razumijevanje značenja i poruke i emocionalnog naboja pisanog teksta (Čudina Obradović, 2002).

Čitanje podrazumijeva složeni proces obrade podataka u kojem istodobno sudjeluju jednostavni i viši procesi obrade odnosno tehnika čitanja i razumijevanje pročitano. Ono se ostvaruje korištenjem vida i sluha. U procesu čitanja važno je pretvaranje slova u glasove i primjena abecednog načela kako bi se uočilo od kojih glasova (fonema) se sastoji riječ. Čitač provodi glasovnu raščlambu riječi i čuje glasove kojim su redom poredani u riječi te dolazi do glasovne sinteze (Čudina Obradović, 2008).

Nakon što dijete usvoji sve predčitačke vještine, počinje s primjenom abecednog načela. Prije početka škole, u dobi između sedme i osme godine, dijete uočava kako izgledaju grafičke zamjene za svaki glas, uči šifriranje i dešifriranje riječi uporabom slova, dodaje se automatiziranje abecednog načela, prepoznavanje velikih i malih slova, semantičko i sintaktičko znanje, pravopisno znanje. Kako s vremenom automatiziranje šifriranja i dešifriranja postaje sve bolje, dijete shvaća smisao onoga što čita, sposobno je samostalno zamisliti i predočiti sadržaj te nestaje potreba za oslanjanjem na ilustraciju (Čudina Obradović, 2008).

„Kad djeca prelaze na čitanje, moraju shvatiti vezu između glasa i simbola, odnosno glasova (fonema)“ u riječi i načina na koji se prikazuju u tisku. Također moraju naučiti združivati svaku izgovorenu riječ s njezinim napisanim „parom“ (združivanje izgovorenog i napisanog). Ako pažljivo pokazujete svaku riječ u velikoj slikovnici dok čitate, djeca će uspješno shvatiti tu vezu. Također počinju razabirati granice riječi i značenje razmaka između riječi. Ako više puta čitate djetetu iz velike slikovnice i pokazujete riječi dok čitate, ono će postupno shvatiti da se uvijek čita slijeva nadesno i odozgo prema dolje. Nauči razlikovati velika i mala slova i počne shvaćati upotrebu velikih slova (Moomaw i Hieronymus, 2008:26).

3.3. Važnost čitanje prije polaska u školu

Postoje nesporazumi oko pitanja treba li dijete znati čitati kad se upisuje u školu i koliko i to zbog različitih stavova roditelja. S jedne strane je mišljenje da djeca prije škole ne trebaju ništa učiti i da se trebaju „samo igrati“ dok su s druge strane stavovi ambicioznih roditelja ili uplašeni zbog mogućeg djetetova neuspjeha u školi, pa tako se tako ona upisuju u školu sa znanjem svih slova i sposobnošću sricanja slova u riječi. Zbog navedenih stavova dolazi do velikih razlika u znanju kod djece pri upisu u prvi razred jer će neka djeca brže napredovati, neka sporije, neka će imati osjećaj manje vrijednosti. Zbog toga će se roditeljima predbacivati zašto ih nisu naučili čitati, a oni će osjećati nepravdu jer su smatrali da je to prije upisa u školu nepotrebno (Čudina Obradović, 2002). U početnom školovanju najvažniji zadatak djeteta je usvajanje i svladavanje vještine čitanja za kasnije učenje (Čudina Obradović, 2008). Suvremena stajališta ističu kako je potrebno prije škole upozoravati djecu na slova u slikovnicama, knjigama, okolini, kao i na povezanost slova i glasova jer će tako brže usvojiti glasovnu osjetljivost i vještine glasovne raščlambe i glasovne sinteze. Isto tako, prije polaska u školu, nužnim se smatra i to da dijete nauči prepoznati slova abecede i povezivati glasove i slova (Čudina Obradović, 2002).

Pojam rane pismenosti podrazumijeva sve ono što djeca znaju o čitanju i pisanju prije početka školovanja. Ona obuhvaća razvoj svijesti o pisanim materijalima i pisanom jeziku, fonološku svjesnost, predvještine pisanja i govorni jezik koji obuhvaća razvijen govor, osnovne gramatičke koncepte i vještinu pripovijedanja (Justice i Kaderaveck, 2004 prema Mesec, 2015). Komunikacija na materinskom jeziku razvija se kroz djelatnosti slušanja, govorenja, čitanja i pisanja. Dijete od rođenja u interakciji s okolinom spontano razvija slušanje i govorenje, a za čitanje i pisanje je potrebna sustavna poduka. Za čitanje i pisanje potrebne su predvještine odnosno rana pismenost koju dijete stječe od najranije dobi i stvara temelje koji su nužni za početno konvencionalno opismenjavanje (Mesec, 2015). Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje ističe osam ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje. Među njima se navodi komunikacija na materinskom jeziku koja se osnažuje osposobljavanjem djeteta za pravilno usmeno izražavanje, bilježenje vlastitih misli, osjećaja, doživljaja, iskustava u različitim aktivnostima koje za dijete ima svrhu i smisao. Kod djece rane i predškolske dobi bilježenje može imati oblik grafičkih ili drugih reprezentacija koje predstavljaju podlogu za razvoj rane pismenosti i zbog toga se potiče razvoj o svijesti o mogućnostima bilježenja vlastitih ideja, njihova praktična upotreba, kao i razumijevanje

važnosti i korisnosti pisanja. Uključuje i razvoj svijesti djeteta o utjecaju jezika na druge, potrebi uporabe jezika na pozitivan i društveno odgovoran način. Komunikacija na materinskom jeziku se razvija u takvoj organizaciji odgojno-obrazovnog procesa vrtića koji se oslanja na stvaranje poticajnog jezičnog okruženja te poticanje djece na razne socijalne interakcije s drugom djecom i odraslima. (NKRPOO, 2014).

Autorica Čudina Obradović navodi potrebne vještine za dijete prije polaska u prvi razred:

- Razumjeti priče koje mu se pričaju i čitaju
- Znati kako se drži knjiga, okreću listovi, da tekst teče s lijeva na desno i odozgo nadolje
- Znati prepričati jednostavnu, kratku priču, bitne dijelove priče
- Razumjeti da pisani tekst sadrži pouku i priču
- Razumjeti da se tekst sastoji od rečenica, rečenice od riječi, a riječi od glasova
- Prepoznati pojedinačne glasove u riječi
- Znati rastaviti riječ na glasove i sastaviti glasove u riječ
- Poznavati slova abecede, vezu slova abecede s pripadajućim glasovima
- Razumjeti kako se provodi zamjena slova glasovima (Čudina Obradović, 2002).

Ukoliko je dijete tijekom zajedničkih aktivnosti s roditeljima i odraslim osobama, tijekom igre, razgovora, zajedničkog čitanja ovladalo nabrojenim vještinama bit će pripremljeno za učenje i uvježbavanje tehnike čitanja. U današnje vrijeme se smatra da je razumijevanje zamjene slova glasovima vrlo važno i korisno za uspostavljanje glasovne osjetljivosti pa se zbog toga predškolsku djecu i upoznaje s oblikom slova i pripadajućim glasom što donedavno nije bilo tako. Ono što je važno za dijete prije dolaska u prvi razred je to da mora svladati sve predčitalačke vještine i tako će biti pripremljeno za čitanje u školi. Dijete će stjecati čitačke vještine u školskom razdoblju, a predčitalačke će donijeti sa sobom iz brojnih doživljaja koje je imalo u prepričavanju doživljaja, zajedničkom čitanju s roditeljima i drugim odraslima iz svoje okoline (Čudina Obradović, 2002).

U razvoju početnog opismenjavanja kod djece predškolske dobi moguće je prepoznati teškoće koje se javljaju zbog rizika kao što su kašnjenje govorno-jezičnog razvoja, dugotrajniji poremećaj izgovora glasova, siromašan rječnik, štire rečenice, odbijanje slušanja i pričanja priča, nedostatak interesa za igru slikovnicama, nemogućnost logičnog prepričavanja događaja ili priče, slabija mogućnost izražavanja crtežom. Iste je kod djece

važno prepoznati na vrijeme i pomoći na odgovarajući način. Pojavljuju se odstupanja u razvoju jezične kompetencije zbog različitih situacija kao što su socijalno i ekonomski ugrožene obitelji, te opterećenja naslijeđem koje je ometajuće za uspješno školovanje i zbog toga je mnoga djeca ne mogu samoinicijativno usvajati znanja iz okoline te ih je potrebno ciljano poticati, usmjeravati, koristiti drukčije metode poučavanja i odgojno-obrazovne pristupe (Mesec, 2015).

3.4. Istraživanja o razvoju predčitalačkih vještina

Sve su brojnija istraživanja koja su usmjerena na značaj jezika za čitanje i na procese u pozadini jezičnog razvoja (Bishop i Snowling, 2004; Catts i Kamhi, 2005. prema Vidović, 2018). Kao što je već spomenuto važni čimbenici u razvoju predčitalačkih vještina djece su roditelji, odgojitelji i okolina. Obitelj je ta koja utječe na dijete svojim materijalnim mogućnostima, navikama čitanja, poticanjem na govornu i čitalačku aktivnost te putem namjernog organiziranog podučavanja čitanja. Obiteljski socijalno-ekonomski položaj se navodi kao najznačajniji za razvoj čitanja i prema tome će i razvoj čitanja biti ugrožen kod djece siromašnih i neobrazovanih roditelja (Vidović, 2018). Ono što je potrebno istaknuti je da je govorna poticajnost povezana s socijalno-ekonomskim položajem. Na važnost obrazovanja roditelja, odgojitelja, učitelja i svih koji rade s djecom ukazano je 1980-ih godina, na polju rane pismenosti, posebno čitanja djeci u ranom djetinjstvu i predškolskoj dobi (Taylor, 1983 prema Stanić, 2021). Prema istraživanju, najkorisniji je govor roditelja koji odražava zainteresiranost za dijete u ranim razdobljima koji će najbolje osigurati razvoj govora djeteta, spoznajne i socijalne kompetencije (Philips i Lonigan, 2007 prema Vidović, 2018). Nadalje, istraživanja rane pismenosti ukazuju da postoji veza između igre i ranog jezičnog i pismenog razvoja. Kroz igru dijete stječe i razvija socijalne vještine, govor i jezičnu raznolikost (Roskos i dr., 1995 prema Stegellin, 2007). Brojni stručnjaci koji se bave razvojem predčitalačkih vještina otkrivaju značajan učinak ranih predčitalačkih iskustava na usvajanje predčitalačkih vještina i na razvoj pismenosti kod djece (Neumann i Roskos, 1993.; Goldhaber i dr., 1996.; Morrow, 1997.; Strickland i Strickland, 1997.; Christie, 1998.; Morrow, 2001 prema Stegellin, 2007). Tako naglašavaju društvenu igru važnim poligonom za rani razvoj jezika i pismenosti. Istraživanja pokazuju kako je za stjecanje i usavršavanje predčitalačkih vještina važno djeci u vrtićima omogućiti iskustvo koje se temelji na igri jer će se ono kroz igru prije uključiti u predčitačke aktivnosti ako ih materijali na isto i potiču (Morrow i Rand, 1991.; Vukelich 1991.; Christie i Enz, 1992. prema Stegellin, 2007). Prema

tome raznim aktivnostima u predškolskim ustanovama se potiče razvoj predčitalačkih vještina: korištenjem pomagala za bogaćenje rječnika kao što su knjige, slikovnice, pribor za pisanje, igračke, lutke smještene u centre za poticanje čitanja; likovnim aktivnostima pisanja i crtanja, tiskanim materijalima u neposrednom okruženju kojima se potiče svijest o slovima, usvajanje novih riječi i razumijevanje da tiskani tekst ima svoje značenje. Nadalje, važne su pjesme, pričanje priča, poezija, rima kojima djeca verbaliziraju vlastite osjećaje, glasove, riječi i razumiju pisani tekst kroz ponavljanje s odraslima i vršnjacima (Morrow, 2001 prema Stegelin, 2007). „Nacionalna strategija poticanja čitanja za razdoblje od 2017. do 2022. navodi da su novija istraživanja pokazala da bolja čitalačka pismenost znači veću vjerojatnost za nastavak obrazovanja do 21. godine, da je čitateljska pismenost prediktor profesionalne karijere (umjesto školske ocjene), da pozitivno utječe na odnos prema studiranju, da je povezana sa tendencijom cjeloživotnog učenja, kao i sa sudjelovanjem u društvu i političkom aktivizmu. Dijete od malih nogu uči o svijetu oko sebe, čuje zvukove i glasove, a iako ne razumije njihovo značenje, osluškuje ton, način na koji se izgovaraju i samo započinje stvarati zvukove“ (Pergar i Hadela, 2020 prema Stanić, 2021). Prema istraživanju Loznačić (2019), koje se provelo u dječjem vrtiću cilj je bio saznati kojim se artefaktima, metodama i aktivnostima koriste odgojitelji u ustanovi ranog i predškolskog odgoja kako bi potaknuli predčitalačke i predpisačke aktivnosti. U istraživanju su sudjelovale četiri odgojiteljice i djeca u dobi od 5 do 7 godina. Bazirali su se na govorno-jezične vježbe s karticama s pojmovima i slikama, slovima abecede, društvene igre i puzzle s tematikom slova abecede, memory, slikopriče, brojalice, slovarice, vježbe grafomotorike, materijalima za djecu predškolske dobi. S djecom mlađe dobi se također provode aktivnosti samo što su one prilagođene njihovoj dobi i odnose se na čitanje priča, slikovnica, vježbe fine motorike. Uz pomoć navedenih materijala djeca usavršavaju i razvijaju glasovnu sintezu, glasovnu analizu, početni i završni glas u riječ. Dobra opremljenost materijalima i ponuđenim poticajnim aktivnostima prilagođene dobi djeteta su od velike važnosti za usvajanje predčitalačkih vještina. Uključuju se i u aktivnosti i posjete knjižnici te gledanju lutkarskih predstava. Prema tome, odgojiteljice u ovom istraživanju provode aktivnosti s djecom svakodnevno, a djeca su za isto pokazala veliki interes i dobro su ih prihvatila. Isto tako, odgojiteljice su svjesne svoje uloge u poticanju razvoja predčitalačkih i predpisačkih vještina kod djece. Sljedeće istraživanje s aktivnostima za razvoj predčitalačkih vještina se proveo u dječjem vrtiću s naglaskom na početni i završni glas te su korištene priče s imenovanjem pojmova, početnog glasa, povezivanjem glasova s početnim glasom drugih pojmova, kao i za završnog glasa te zvučni domino. Ustanovljeno je kako djeca pažljivim slušanjem priča, jasnim izgovorom prilikom čitanja, osluškuju i

prepoznaju početni i završni glas u riječi. Nadalje, uz raznovrsno osmišljene i zanimljive poticaje iz okoline dijete će bogatiti svoj rječnik, postajat će svjesnije funkcije i svrhe pisanog jezika, upotrebe glasovne strukture riječi. Ukoliko su aktivnosti za razvoj predčitalačkih vještina osmišljene s kvalitetnim pristupom i kroz igru tada će se predčitalačke vještine kvalitetno i kod djece razvijati (Vidović, 2018). Računalna igra je izrađena sa svrhom postizanja cilja igranja odnosno učenja i stjecanja novih vještina. U istraživanju Europske komisije iz 2013. godine zabilježeno je kako 50 do 80 % učenika nikad ne koristi digitalne alate koji im služe u učenju. Nakon šest godina istraživanje je ponovljeno i rezultati su bili takvi da 61 % učenika ne koristi nikada digitalne edukativne igre. U Republici Hrvatskoj prema istraživanju iz 2020. Godine, djeca u dobi od 9 do 17 godina ne koriste dovoljno internet u edukativne svrhe u školi (<https://www.medijskapismenost.hr/videoigre-kaaoalat-u-nastavi/>). Poznato je da videoigre imaju svoje prednosti i nedostatke, ali ako se usmjerimo na digitalne alate koje djeci pomažu u usvajanju, poboljšanju i razvijanju novih vještina, poput predčitalačkih vještina, svakako ih možemo pozitivno gledati u pozitivnom svjetlu. Mogu se koristiti za pomoć u odgoju i obrazovanju kao i u komunikaciji i radu osoba sa složenim komunikacijskim potrebama. Svijet digitalnih didaktičkih igara se sve više razvija te se djeca sve ranije upoznaju s digitalnom tehnologijom. Dokazane su pozitivne strane korištenja digitalnih didaktičkih igara u ranom djetinstvu, naravno ukoliko su primjerene uzrastu djece te ako se koriste kao dodatak ostalim aktivnostima i sadržajima. Istraživanja koja su usmjerena na djecu predškolske dobi i na razvoj predčitalačkih vještina uz korištenje digitalnog alata nema mnogo. Veća je usmjerenost na korištenje digitalne tehnologije, digitalnih kompetencija učenika osnovnih škola te digitalnih kompetencija odgojitelja i učitelja u radu. Digitalne alate je moguće koristiti u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, za što je potrebno osigurati kompetentne odgojitelje koji će prepoznati njihovu vrijednost i omogućiti djeci samostalno korištenje istog. Odgojiteljima se u radu pružaju mogućnosti svakodnevnog izvora ideja za aktivnosti, učenje novih vještina jer digitalna tehnologija jednostavno postaje dio svakodnevnog života svakog čovjeka (Pobor, 2019).

4. Metodologija istraživanja

4.1. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja je primijeniti digitalni alat za razvoj postojećih predčitalačkih vještina kod djece u dobi od treće do šeste godine.

4.2. Uzorak istraživanja

Istraživanje je provedeno u Dječjem vrtiću „Pučišća“ na otoku Braču u dva područna objekta: Dječji vrtić „Jerulica“ Praznica i Dječji vrtić „Levanda“ Gornji Humac. U oba dječja vrtića se provodi redovni šestosatni program za djecu mještovitih odgojnih skupina u dobi od 3 do 6 godina. U istraživanju sudjeluje 19-ero djece. Anketa za roditelje o čitanju djeci je bila anonimna te je u njoj sudjelovalo svih dvadeset roditelja djece oba dječja vrtića, od toga devetnaest ženskih (95%) i jedan muški roditelj (5%). U dobi od 25 do 30 godina je njih dvoje odnosno 10%. Nadalje, u dobi od 31 do 35 godina je petero roditelja (25%), u dobi od 36 do 40 godina njih desetero (50%) te starijih od 40 godina je troje roditelja (15%).

4.3. Instrumenti istraživanja

Instrumenti istraživanja su:

- Radni listići za djecu (inicijalni i finalni)
- Digitalni alat
- Anketa za roditelje o čitanju djeci
- Anketa zadovoljstva za roditelje
- Anketa zadovoljstva za djecu

Početak istraživanja bilo je inicijalno testiranje djece pomoću radnih listića sa zadacima koji se odnose na predčitalačke vještine, kako bismo s obzirom na njihovu dob, ustanovili početnu razinu razvijenosti tih vještina. Radni listić sadržavao je zadatke glasovne sinteze (sastavljanje glasova u riječ), glasovne raščlambe (rastavljanje riječi na glasove), prepoznavanje i segmentacija slogova, stvaranje veze glas – slovo, povezivanje prvog glasa u

riječi i prepoznavanje i slaganje rime kroz sličice. Svako dijete bilo je testirano individualno. Jednaki radni listić za djecu bio je primjenjen i na kraju istraživanja kao instrument kojim se ispitala završna razina predčitalačkih vještina nakon provedenih aktivnosti. Sljedeći instrument istraživanja je bili su digitalni alati različitih primjerenih sadržaja i mogućnosti učenja usmjerenih na razvoj predčitalačkih vještina kod djece (*detaljnije opisano u poglavlju Digitalni alati za razvoj predčitalačkih vještina*). Anketa za roditelje o čitanju djeci sadržavala je pitanja o vremenu provedenom u čitanju djeci (koliko često čitaju djeci, u koje doba dana), uživaju li djeca u čitanju, potiče li dijete samoinicijativno čitanje kod kuće, jesu li roditelji i djeca članovi knjižnice, igraju li s djecom igre kojima se razvijaju predčitalačke vještine (*npr. Kaladont, Slovo na slovo, Pogodi tko, Pokvareni telefon, Pričamo priču...*) i koliko često. Posljednje pitanje odnosilo se na navođenje razloga zbog kojih roditelji smatraju da je važno čitati djeci. Na kraju istraživanja roditeljima je ponuđena anketa zadovoljstva kojom smo mogli procijeniti njihovo zadovoljstvo nakon provedenog istraživanja o razvijanju predčitalačkih vještina kod djece. Anketa zadovoljstva za roditelje sadrži pitanja koja se odnose na to jesu li roditelji bili upoznati s digitalnim alatima koje su djeca koristila u istraživanju, jesu li djeca samoinicijativno tražila upotrebu digitalnog alata kod kuće i koliko često, koliko su roditelji zadovoljni usvojenim znanjem uz digitalne alate kod djece, jesu li uvidjeli napredak uz obrazloženje, koji se njima digitalni alat korišten u istraživanju najviše svidio. Sljedeća pitanja su se odnosila na učestalost i ponudu korištenja digitalnih alata kod kuće za usvajanje predčitalačkih vještina te mišljenje o pozitivnom utjecaju primjerenog digitalnog alata na razvoj i usvajanje predčitalačkih vještina kod djece. Anketa zadovoljstva za djecu sadržava pitanja o tome je li se učenje uz digitalni alat svidio djeci, kako su se osjećali dok su učili, obrazloženje što im se najviše svidjelo dok su koristili digitalni alat i koji digitalni alat im se najviše svidio.

4.4. Digitalni alati za razvoj predčitalačkih vještina

Istraživanje uz primjenu digitalnih alata je obuhvatilo osam različitih digitalnih alata iz projekta ICT-AAC i s edukativno-zabavnog portala RasTURam.com. Oni omogućuju upoznavanje, svladavanje i daljnje razvijanje prečitalačkih vještina na zanimljiv i djeci prilagođen način. Iz projekta ICT-AAC odabrana su tri digitalna alata, a s portala RasTURam.com pet digitalnih alata koji sadrže više razina ovisno o mogućnostima i znanju djece.

ICT-AAC je projekt usmjeren na prijenos znanja i razvoj novih usluga potpomognute komunikacije odnosno u prijevodu kompetencijska mreža zasnovana na informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji namjenjene osobama sa složenim komunikacijskim potrebama. Metode potpomognute komunikacije se temelje na uporabi grafičkih i tekstualnih simbola kako bi se prikazali određeni predmeti, koncepti, radnje. Zasnovane su na informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji i odnose se na usluge u kojima se koriste specifična znanja i sposobnosti o komunikaciji temeljenoj na simbolima između osoba te između osobe i uređaja. Podrazumijevaju stvaranje „alata“ za komunikaciju osoba sa složenim komunikacijskim potrebama kao naprimjer, slaganje rečenica/fraza kao i za učenje i zabavu. Pokazale su se izuzetno učinkovitima za poticanje i napredak u korištenju jezika, pismenosti, učenju, zapošljavanju i kvaliteti života osoba sa složenim komunikacijskim potrebama. Projekt ICT-AAC obuhvaća djecu, mlade i odrasle osobe koje su uključene u programe njege, odgoja, obrazovanja i rehabilitacije u Republici Hrvatskoj (<http://www.ict-aac.hr/index.php/hr/>).

Digitalni alati upotrebljavani u istraživanju su:

- Pamtilica
- Slovarica
- Glaskalica
- Umetni slovo (Umetni slovo 1, Umetni slovo 2, Umetni slovo 3)
- Prepisujemo
- Pišemo riječi (Pišemo riječi – 3 slova, Pišemo riječi – 4 slova, Pišemo riječi – 5 slova, Pišemo riječi – 6 slova)
- Slogovi 1
- Čitamo/Čitamo 2.

Pamtilica je aplikacija namjenjena djeci predškolske dobi koja pokazuju interes za predčitalačke vještine te za one koji se još nalaze u fazi prepoznavanja i izdvajanja prvoga glasa, te može potaknuti usvajanje novih riječi i utvrđivanje veze slovo – glas. Prikazana je na temelju simbola kojeg prati odgovarajući tekst i odabirom tog simbola reprodukcija zvučnog zapisa. Svojom strukturom podsjeća na igru memory jer je potrebno iz skupa nasumično raspoređenih kartica odabrati dvije koje čine par prema unaprijed odabranom kriteriju. Igru je moguće igrati na tri načina: uparivanje dva jednaka glasa, uparivanje početnog glasa i

odgovarajućeg simbola i uparivanje dvaju jednakih simbola. Igru može igrati jedan igrač ili dva igrača. (http://www.ict-aac.hr/images/publikacije/Plakat_Pamtilica.pdf)

Slika 2. Pamtilica – naslovna stranica

Slika 3. Pamtilica – izbornik igara

(ICT-AAC projekt)

Slovarica je aplikacija koja olakšava učenje povezanosti između vizualnog simbola i novog fonološkog oblika te tako potiču, održavaju i unapređuju vještine rane pismenosti važne za čitanje i pisanje. Djeca kroz ovu aplikaciju bogate riječnik, razvijaju predčitačke vještine poput imenovanja, izdvajanja slova/glasa na početku riječi, upoznaju smjer slova i riječi s lijeva na desno, vizualne oznake i riječi. Na početnom zaslonu je moguće odabrati učenje u kojem je ponuđen pregled svih slova hrvatske abecede te se odabirom pojedinog slova ono prikazuje i dodirnom na njega se reproducira zvučni zapis odnosno izgovor toga slova kojemu su dodijeljena tri pojma. Uz svako slovo abecede se nalaze navigacijske strelice koje omogućuju kretanje abecednim redom. Nadalje, moguće je odabrati i ikonu *Pogodi slovo* kojom dijete odabire početni glas pojma koje je i vizualno popraćeno te sakupljati broj pogođenih/promašenih pojmova.

(<http://www.ict-aac.hr/projekt/images/news/ICTAACbrosura.pdf>)

Slika 4. Slovarica – naslovna stranica

Slika 5. Pregled slova abecede u Slovarici

(ICT-AAC projekt)

Glaskalica je aplikacija koja pomaže svladavanju fonološke svjesnosti i uključuje poznavanje prvog glasa, zadnjeg glasa i svih glasova riječi. Zadatci koji se razlikuju prema složenosti riječi odnosno lakši zadaci i teži zadaci pa je tako djetetu omogućeno postepeno učenje. Nakon željenog odabira pogađanja glasova, prikazuje se slika simbola i ispod nje skup glasova. Dijete treba odabrati glas iz ponuđenog skupa ovisno o položaju i broju glasova koje je prethodno odabralo. U aplikaciji je ponuđeno deset simbola za pogađanje glasova nakon čega se pojavljuje mogućnost nastavka igre s istom težinom zadatka, s težim zadacima ili odabir druge igre.

(<http://www.ict-aac.hr/index.php/hr/ict-aac-razvijene-aplikacije/apple-ios-aplikacije/glaskalica>)

Slika 6. Glaskalica – izbornik igara

Slika 7. Igra Prvi glas u Glaskalici

(ICT-AAC projekt)

RasTURam.com je edukativno – zabavni portal koji je namjenjen djeci i mladima s teškoćama u razvoju i svima koji na zabavan i jednostavan način žele učiti i svladati obrazovne vještine kao i vještine svakodnevnog života. Ima mogućnost odabira razina od lagane, srednje do teške razine i uz to ponuđene igre koje se odnose na slova, pisanje, zagonetke, memory i brojne druge mogućnosti. Na portalu rasTURam.com odabrane su sljedeće edukativne igre za djecu kojima mogu usvajati, razvijati i jačati svoje predčitalačke vještine. (<https://rasturam.com/>)

Igra *Umetni slovo* nudi mogućnost odabira igre *Umetni slovo 1*, *Umetni slovo 2*, *Umetni slovo 3* i nudi zadatke lakših pojmova prema težim odnosno od pojmova s tri/četiri glasa prema pojmovima s pet i više glasova u kojima je potrebno za odgovarajuće mjesto odabrati slovo. Svaka od navedenih igara sadrži sliku simbola za koju je potrebno odabrati glas iz skupa ponuđenih glasova. Imaju mogućnost ikone *Provjeri* kojom dijete može

provjeriti točnost svoga izbora i tada se na ekranu pojavljuje žuta zvjezdica. Nakon toga, slijede novi pojmovi. Na kraju igre se pokazuje ukupan rezultat i mogućnost prikazivanja rješenja ukoliko dijete želi pogledati točan odgovor ako je netočno riješeno, te se nudi mogućnost ponovne igre.

U igri *Umetni slovo 1* potrebno je umetnuti odgovarajuće slovo na početak pojma. Ovdje se nalaze riječi s tri i četiri glasa. Sadrži sliku pojma za koju je potrebno odabrati prvi glas iz ponuđenog skupa od tri glasa. Nakon toga slijede novi pojmovi i tako sve do dvadeset i prvog ponuđenog pojma.

Slika 8. Igra Umetni slovo 1
(<https://rasturam.com/umetni-slovo/>)

Umetni slovo 2 je viša razina koja traži umetanje odgovarajućeg slova na različite pozicije u riječi pa je tako potrebno umetnuti slovo na početak, u sredinu ili na kraj riječi. Ovdje se nalaze riječi od tri do šest slova i sadrži jedanaest različitih pojmova.

Slika 9. Igra Umetni slovo 2
(<https://rasturam.com/umetni-slovo-2/>)

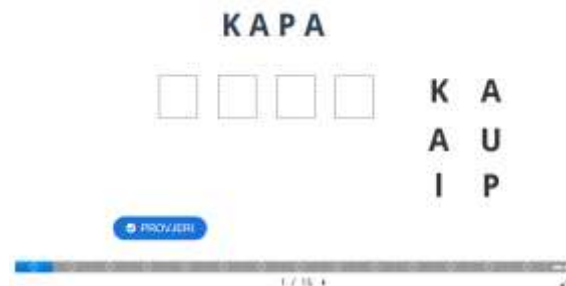
Umetni slovo 3 sadrži riječi od tri glasa, u kojoj je potrebno umetnuti odgovarajuće slovo u sredinu riječi ili na kraj riječi i sadrži petnaest različitih pojmova.

Slika 10. Igra Umetni slovo 3

(<https://rasturam.com/umetni-slovo-3/>)

Prepisujemo je igra gdje je potrebno prepisati navedenu riječ odnosno dovesti je na pravo mjesto na koje pripada. Nudi djetetu pojam iznad kvadrata koje treba popuniti te sa strane šest različitih glasova među kojima je potrebno prepisati to jest odabrati one točne. Ne sadrži sliku simbola, ali sadrži ikonu *Provjeri* za mogućnost provjere točnosti rješavanja zadatka. U igri se nalaze riječi koje sadrže četiri i pet glasova i petnaest različitih pojmova. Igra nudi provjeru rješenja kako bi dijete moglo vidjeti ako je i na kojem mjestu došlo do pogreške, kao i mogućnost ponovne igre.

Slika 11. Igra Prepisujemo

(<https://rasturam.com/prepisujemo-slova/>)

Pišemo riječi je igra koja zahtjeva slaganje riječi koju prati slika simbola i onoliko kvadrata koliko glasova ima zadana riječ koju treba složiti. Obuhvaća igre *Pišemo riječi – 3 slova*, *Pišemo riječi – 4 slova*, *Pišemo riječi – 5 slova*, *Pišemo riječi – 6 slova*. Razlikuju se u broju slova koje treba posložiti na pravo mjesto kao i u broju ponuđenih riječi unutar svake igre. Prema tome, *Pišemo riječi – 3 slova* nudi sedamnaest različitih pojmova, *Pišemo riječi – 4 slova* sadrži četrnaest pojmova, *Pišemo riječi – 5 slova* petnaest pojmova, dok *Pišemo riječi – 6 slova* ima u ponudi najviše pojmova od njih i to dvadeset. Ispod kvadrata su slova koja su izmješana i potrebno ih je posložiti na pravi način. Posloženu riječ je moguće provjeriti odabirom ikone *Provjeri*. Ukoliko tražena riječ nije točno posložena, tada ona slova koja nisu

na pravom mjestu postanu crvena umjesto crna i imaju križić, a slovo koje je na točnom mjestu postaje zeleno i ima kvačiću. Tada dijete ima uvid u točnost/netočnost izbora redoslijeda slova za traženi pojam i može ponoviti slaganje riječi.

Slika 12. Igra Pišemo riječi

Slika 13. Uvid u netočno posložene riječi

(<https://rasturam.com/pisemo-rijeci-3-slova/>)

Slogovi 1 je igra u kojoj se nalaze riječi od četiri slova sa dva sloga popraćene slikom riječi koja je ponuđena. Slogovi se nalaze ispod kvadra, poneki točnim redoslijedom kojeg treba u kvadre umetnuti dok su poneki izmješani. Dijete treba slogove poredati tako da tvore riječ koja se slikom i traži. Također je ispod zadatka ponuđena ikona *Provjeri* popraćena žutom zvjezdicom. Isto tako, slogovi koji su točno raspoređeni postaju zeleni i s kvačicom, dok oni netočno raspoređeni postaju crveni i imaju križić. Kao i prethodne igre, i u ovim igrama točan odgovor učitava žutu zvjezdicu i nudi mogućnost ponovnog pokušaja. Sadrži dvadeset zadataka i mogućnost prikaza točnih/netočnih rješenja.

Slika 14. Igra Slogovi 1

(<https://rasturam.com/slogovi-1/>)

Čitamo i Čitamo 2 su igre koja od djeteta zahtjeva da pročita navedenu riječ i uz upotrebu mikrofona tu riječ i snimi. Obje igre sadrže deset pojmova samo što *Čitamo 1* sadrži pojmove sa po tri ili četiri slova, a *Čitamo 2* sadrži pojmove od 4 slova. Nadalje, sadrži ikonu *Pritisni za govor* te ikonu kojom je moguće vizualno provjeriti ono što smo pročitali kao i ono što smo trebali pročitati.

Slika 15. Igra Čitamo
(<https://rasturam.com/citamo/>)

4.5. Opis istraživanja

. Dječji vrtić „Jerulica“ pohađa desetero djece i u ovom je objektu su djeca razvijala predčitalačke vještine uz pomoć digitalnog alata. U njemu boravi troje djece u dobi od 6 godina koji su predškolci, troje djece u dobi od 5 godina i četvero djece u dobi od 3 godine. Prema *Zakonu o predškolskom odgoju i obrazovanju (2022)*, u dječjem vrtiću se provodi obvezni program predškole kojega su djeca obvezna pohađati prije polaska u osnovnu školu. Nakon završenog programa predškole dijetetu se izdaje potvrda radi upisa u osnovnu školu (<https://www.zakon.hr/z/492/Zakon-o-pred%C5%A1kolskom-odgoju-i-obrazovanju>). Pritom je u članku 1. *Pravilnika o sadržaju i trajanju programa predškole (2014)* navedeno kako je program predškole obvezni program odgojno-obrazovnog rada s djecom u godini dana prije polaska u osnovnu školu te je dio sustava odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj (https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_09_107_2081.html). Nadalje, prema *Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (2020)* u prvi razred obveznog osnovnog obrazovanja se upisuju djeca koja do 1. travnja tekuće godine navršše šest godina (<https://www.zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-%C5%A1koli>).

Dječji vrtić „Levanda“ pohađa desetero djece i u ovom su objektu djeca razvijala predčitalačke vještine bez digitalnog alata, s tim da je jedno dijete odbilo sudjelovati pa se broj ispitanika smanjio za jedan. U radu ove odgojne skupine predčitalačke vještine su se

razvijale i usvajale uz stručnu literaturu kao što je *Igrom do čitanja* (Čudina-Obradović, M., 2008), *Kad djeca pišu, broje, računaju* (Slunjski, E., 2006), *Mudra slovarica* (Bošnjak, A., Kluz, F.), *Pčelica* (Ivić, S., Krmpotić, M., 2013), *Vježbenice za uvježbavanje izgovora glasa* (Banek, Lj., Guberina, D., 2007; 2010; 2013), *Igre predškolske djece I i II* (Roller-Halačev, M., 1982; 1985). Nadalje, korišteni su i edukativni kompleti radnih listića poput *Vesela škola -Slog na slog* (Kozlov, J., Lazar, G., 2008), slikopriče i slikovne križaljke iz dječjih časopisa Zrno, Škrinjica, Smib i slično. Uz razne igre djeca su također razvijala i usvajala predčitalačke vještine od kojih su neke bile već poznate a neke i osmišljene od strane odgojiteljice i djece: zbirka igara od recikliranih materijala, *Pokrivaljka*, *Poklapalica*, *Pamćenje*, *Slova u kućici*, *Slova na kamenčićima*, *Hrapava slova*, *Što je na slici?*, *Nadopuni rečenicu*, *Igra rime*, *Igra suprotnosti*, *Pričam ti priču*, *Kriva rečenica*, *Na početni glas*, *Na završni glas*, *Gluhi telefon*, *Remi na početni glas*, *na završni glas*, *Remi na početni slog*, *na završni slog*, *Gusjenica slovarica*. Također su u radu korištene razne brojalica uz koje su djeca izgovarala riječi i razvijala i osjećaj za ritam.

4.6. Tijek istraživanja

Nakon ishoda suglasnosti ravnateljice dječjeg vrtića, suglasnosti roditelja o sudjelovanju djeteta u istraživanju djece iz obje skupine dječjih vrtića te suglasnosti odgojiteljice Dječjeg vrtića „Levanda“ za sudjelovanjem njezine skupine u istraživanju započinjemo s istraživanjem. Roditeljima obje skupine je na početku istraživanja ponuđena anketa o čitanju djeci, a na kraju testiranja anketa zadovoljstva. Inicijalna testiranja djece u navedena dva dječja vrtića su počela u studenom 2021. godine kroz radni listić koji je sadržavao šest pitanja iz područja predčitalačkih vještina te unutar svakog od njih zadatke (*vidi prilog Radni listić za djecu – inicijalni i finalni*). Istraživanje uz primjenu digitalnih alata u dječjem vrtiću „Jerulica“ počelo u prosincu 2021. godine. U istoimenom dječjem vrtiću, djeci je za korištenje bio dostupan laptop i dva tableta s odabranim digitalnim alatom za razvoj predčitalačkih vještina odnosno s onima čiji se sadržaj odnosi na razvoj, poticanje i usavršavanje glasovne sinteze, glasovne raščlambe, prepoznavanje i segmentacija slogova, stvaranje veze glas – slovo, povezivanje prvog glasa u riječi i prepoznavanje i slaganje rime. Prema tome, korištenje digitalnih alata bilo je dostupno djeci tijekom cijelog dana boravka u skupini na za to predviđenom i dogovorenom mjestu sobi dnevnog boravka. Djeca su mogla naizmjenično koristiti digitalne alate kada za to izraze želju. Istraživanje je trajalo do travnja 2022. godine. Na kraju istraživanja djeci je osim jednakog radnog listića s početka

istraživanja, ponuđena je anketa o njihovom zadovoljstvu i odabiru najdražeg im primjenjivanog digitalnog alata za razvoj predčitalačkih vještina.

5. Rezultati istraživanja

5.1. Rezultati ankete za roditelje o čitanju djece

Svi roditelji (100%) su odgovorili da čitaju svome djetetu i da dijete uživa u čitanju priča (100 %). U manjem broju (25%) su ona djeca koja ne potiču samoinicijativno čitanje kod kuće odnosno kod njih 75% je odgovor suprotan. Svaki dan djetetu čita 25% roditelja, 45% roditelja čita jedan do dva puta tjedno dok njih 30% čita dva do tri puta tjedno. Djetetu se najčešće čita predvečer (45%) i prije spavanja (45%) dok popodne u čitanju provodi njih 10%. Što se tiče članstva u knjižnici, 50% ih je učlanjeno u knjižnicu dok 50% nije. Na pitanje o igranju igara s djetetom kojima se razvijaju predčitalačke vještine, 70% njih odgovara pozitivno, da ih igra i to vrlo često njih 15%, često 35%, ponekad 20%, vrlo rijetko njih 10% dok njih 20% odgovara da nikad ne koristi spomenute igre u anketi. Razlozi zbog kojih roditelji smatraju da je važno čitati djeci su obogaćivanje rječnika djeteta, mašte, poticanje razvoja govora, pamćenja, boljeg sluha, slušanja, razumijevanja i boljeg razmišljanja. Čitanje utječe na razvoj djeteta u svim aspektima, ima mnogostruku ulogu formiranja osobnosti te ono lako usvaja dok je malo. Ističu važnost čitanja za povezivanje s djetetom i razvijanje ljubavi prema čitanju od malih nogu kroz koje ono budi znatiželju i zbog nje se trudi slušati tijekom priče te isto tako smiruje dijete ukoliko je zbog nečeg uznemireno. Nadalje, navode kako se čitanjem priprema dijete na samostalno čitanje, razvija čitalačke vještine, stječe naviku čitanja kako kasnije ne bi imalo problem, upoznaje razne situacije, događaje, priče, svakim čitanjem uči nešto novo te se uči životnim vrijednostima.

5.2 Rezultati inicijalne provjere djece

Prvo pitanje odnosilo se na glasovnu sintezu s dvanaest zadataka. Sljedeće pitanje je obuhvatilo područje glasovne analize s osam zadataka dok je pitanje prepoznavanje i segmentacije slogova obuhvatilo devetnaest zadataka od jednosložnih, dvosložnih prema višesložnim riječima. Nakon toga je bilo potrebno riješiti pitanje stvaranja veze glas – slovo koje je sadržavalo jedanaest zadataka. Predzadnje pitanje odnosilo se na povezivanje prvog glasa u riječi sa slikovnim prikazom tražene riječi te zadnje na prepoznavanje i slaganje rime koje je sadržavalo dvanaest pojmova odnosno šest parova rime.

Prema provedenom testiranju poznavanja predčitalačkih vještina djece dobili smo sljedeće rezultate prikazane u tablici 2 i tablici 3:

Tablica 2: Rezultati inicijalnog testiranja djece u Dječjem vrtiću „Jerulica“ Pražnica

Broj djece prema godinama	Glasovna sinteza	Glasovna analiza	Prepoznavanje i segmentacija slogova	Stvaranje veze glas – slovo	Povezivanje prvog glasa u riječi	Prepoznavanje i slaganje rime
6 godina N= 3	22/36 (54.54%)	14/24 (58.33%)	51/57 (94.73%)	33/33 (100%)	14/18 (77.77%)	7/18 (38.88%)
5 godina N= 3	0/36 (0%)	2/24 (8.33%)	31/57 (54.38%)	31/33 (93.93%)	0/18 (0%)	0/18 (0%)
4 godine N= 1	1/12 (8.33%)	0/8 (0%)	16/19 (84.21%)	10/11 (90.90%)	1/6 (16.66%)	0/6 (0%)
3 godine N= 3	0/36 (0%)	0/24 (0%)	22/57 (38.59%)	28/33 (84.84%)	4/18 (22.22%)	3/18 (16.66%)

U dječjem vrtiću „Jerulica“ najviše rezultate u poznavanju glasovne sinteze pokazuju djeca predškolci (54.54%), četverogodišnjaci vrlo niske rezultate (8.33%) dok petogodišnjaci i trogodišnjaci ne pokazuju znanje u istom području (0%). Primjećeno je da su rezultati bili slabiji u riječima s više od četiri glasa. Što se tiče glasovne analize predškolci imaju ostvaren rezultat od 58.33%, petogodišnjaci 8.33% dok četverogodišnjaci i trogodišnjaci nemaju ostvarene rezultate u raščlanjivanju riječi u glasove (0%). U prepoznavanju i segmentaciji slogova šestogodišnjaci ostvaruju visok rezultat (94.73%), slijede ih četverogodišnjaci (84.21%), petogodišnjaci (54.38%) zatim trogodišnjaci (38.59%). Predčitalačka vještina stvaranja veze slovo – glas je kod predškolaca izvrsno riješena (100%), kod petogodišnjaka malo niži rezultat (93.93%). Slijede ih četverogodišnjaci (90.90%) i trogodišnjaci (84.84%). Povezivanje prvog glasa u riječi također najbolje rješavaju djeca predškolci (77.77%), petogodišnjaci ne pokazuju znanje u navedenom zadatku (0%), dok četverogodišnjaci (16.66%) i trogodišnjaci (22.22%) rješavaju poneke zadatke. Na kraju radnog listića je zadatak s prepoznavanjem i slaganjem rime u kojem šestogodišnjaci pokazuju niže rezultate (38.88%), trogodišnjaci također niske rezultate (16.66%) dok petogodišnjaci i četverogodišnjaci nemaju ostvarene rezultate (0%).

Tablica 3: Rezultati inicijalnog testiranja djece u Dječjem vrtiću „Levanda“ Gornji Humac

Broj djece prema godinama	Glasovna sinteza	Glasovna analiza	Prepoznavanje i segmentacija slogova	Stvaranje veze glas – slovo	Povezivanje prvog glasa u riječi	Prepoznavanje i slaganje rime
6 godina N= 4	25/48 (75%)	15/32 (68.75%)	70/76 (92.10%)	44/44 (100%)	17/24 (70.83%)	24/24 (100%)
5 godina N= 1	2/12 (16.66%)	0/8 (0%)	16/19 (84.21%)	11/11 (100%)	5/6 (83.33%)	6/6 (100%)
4 godine N= 4	0/48 (0%)	0/32 (0%)	49/76 (64.47%)	42/44 (95.45%)	11/24 (45.83%)	12/24 (50%)

U dječjem vrtiću „Levanda“ također najviše rezultate u poznavanju glasovne sinteze pokazuju šestogodišnjaci (75%), zatim petogodišnjaci (16.66%) dok četverogodišnjaci ne ostvaruje nikakav rezultat (0%). Zadatke glasovne analize više od polovine rješavaju šestogodišnjaci (68.75%), a petogodišnjaci i četverogodišnjaci ne ostvaruju rezultate (0%). U prepoznavanju i segmentaciji slogova prednjače također šestogodišnjaci (92.10%), a slijede ih petogodišnjaci s nešto nižim rezultatom (84.21%) te četverogodišnjaci s rezultatom većim od polovine (64.47%). Zadatak stvaranja veze glas - slovo za šestogodišnjake bio stopostotno riješen (100%) kao i kod petogodišnjaka (100%). Nakon njih su četverogodišnjaci s vrlo visokim rezultatom (95.45%). Predzadnji zadatak se odnosio na povezivanje prvog glasa u riječi kojeg šestogodišnjaci rješavaju s najvišim rezultatima (70.83%), petogodišnjaci s višim rezultatom (83.33%) te četverogodišnjaci s nešto nižim rezultatom od polovine (45.83%). Zadnji zadatak je bilo prepoznavanje i slaganje rime kojeg su šestogodišnjaci stopostotno riješili (100%), kao i petogodišnjaci (100%), a četverogodišnjaci su ostvarili polovinu (50%).

5.3. Procjena inicijalnih rezultata testiranja djece

Prema obrađenim i dobivenim rezultatima u inicijalnom testiranju obje skupine djece dječjih vrtića dolazimo do zaključka kako u poznavanju i dosada usvojenim predčitalačkim vještinama najviše rezultate imaju šestogodišnjaci odnosno djeca predškolci. Zadatke s glasovnom sintezom poneki šestogodišnjaci rješavaju vrlo visoko dok su kod nekih rezultati nešto niži i to u povezivanju glasova u riječi do pet i više glasova. Ovakvi zadaci nisu još usvojeni kod djece mlađe od šest godina. U zadacima glasovne analize od njih ukupno sedam predškolaca kod dvoje je zabilježen negativan rezultat, dok su preostali predškolci zadatak riješili vrlo dobro i to s malim smetnjama u riječima s pet i više glasova. Djeca mlađa od šest godina nisu ostvarila nikakve rezultate u raščlanjivanju riječi u glasove odnosno nemaju **razvijenu** vještinu glasovne analize. U zadacima prepoznavanja i segmentacije slogova kod

skoro sve djece su zabilježeni visoki rezultati. Zamjećeno je da su riječi puž, majica, hobotnica i matematika bili najčešći problem u slogovanju kod djece. U zadatku stvaranja veze slovo – glas predškolci su pokazali izvrsno znanje u prepoznavanju i spajanju istog glasa i slova gdje su im svi odgovori bili točni. Slijede ih petogodišnjaci sa sličnim rezultatima, odnosno manjim odstupanjima. Djeca u dobi od tri i četiri godine također pokazuju vrlo dobro uočavanje i povezivanje jednakog slova i glasa. Predzadnji zadatak se odnosio na povezivanje prvog glasa u riječi gdje je polovica predškolaca pokazala odlično prepoznavanje prvi glas u riječi dok je kod pojedinaca, kao i kod mlađe djece zamijećeno povezivanje prvog glasa u riječi s poznatim pojmovima kao što su auto, kuća odnosno neprepoznavanje nijednog glasa u riječi. Zadnji zadatak je bio prepoznavanje i slaganje rime kojeg točno rješava 7 od 20 djece dok je kod ostalih zabilježen točan rezultat u parovima kao što su list – kist, krava – trava ili nikakav.

5.4. Rezultati finalne provjere djece

U travnju 2022. godine proveli smo finalna testiranja djece obje skupine dječjih vrtića. Korišten je identičan radni listić kao i u inicijalnom testiranju djece (*vidi prilog Radni listić za djecu – inicijalni i finalni*). Nakon pet mjeseci usvajanja predčitalačkih vještina uz digitalni alat u jednoj skupini te jednako toliko nakon usvajanja predčitalačkih vještina bez digitalnog alata u drugoj skupini došli do sljedećih rezultata prikazanih u tablici 4 i tablici 5.

Tablica 4: Rezultati finalnog testiranja djece u Dječjem vrtiću „Jerulica“ Pražnica

Broj djece prema godinama	Glasovna sinteza	Glasovna analiza	Prepoznavanje i segmentacija slogova	Stvaranje veze glas – slovo	Povezivanje prvog glasa u riječi	Prepoznavanje i slaganje rime
6 godina N= 3	29/36 (80.55%)	16/24 (66.66%)	57/57 (100%)	33/33 (100%)	18/18 (100%)	18/18 (100%)
5 godina N= 3	1/36 (2.77%)	0/24 (0%)	32/57 (56.14%)	33/33 (100%)	4/18 (22.22%)	4/18 (22.22%)
4 godine N= 1	0/12 (0%)	0/8 (0%)	19/19 (100%)	8/11 (72.72%)	0/6 (0%)	6/6 (100%)
3 godine N= 3	1/36 (2.77%)	0/24 (0%)	54/57 (94.73%)	28/33 (84.84%)	5/18 (27.77%)	2/18 (11.11%)

U dječjem vrtiću „Jerulica“ vidljiv je napredak djece kao i poneki niži rezultat u poznavanju predčitalačkih vještina s obzirom na njihovo inicijalno stanje. Jednako kao i u

vrijeme inicijalnog testiranja, u poznavanju i usvojenim predčitalačkim vještinama prednjače šestogodišnjaci, odnosno djeca predškolci. Zadatke glasovne sinteze rješavaju s višim rezultatima (80.55%) i ostvaruju razliku od 26.01%. Petogodišnjaci i trogodišnjaci ostvaruju pozitivan rezultat u odnosu na isti zadatak u inicijalnom testiranju (2.77%) i napreduju za 2.77%. Kod četverogodišnjaka stanje se mijenja (0%). Sljedeći zadatak je bilo poznavanje glasovne analize gdje napreduju šestogodišnjaci (66.66%) i ostvaruju razliku od 8.33% dok kod ostalih sudionika nije zabilježen pozitivan rezultat (0%). Što se tiče prepoznavanja i segmentacije slogova, njih usvajaju s vrlo pozitivnim rezultatima i to potpuno šestogodišnjaci (100%) i četverogodišnjaci (100%). Razlika usvojenih vještina je 5.27% za šestogodišnjake odnosno 15.79%. Najveća razlika je vidljiva kod trogodišnjaka (94.73%) i to za 56.14%. Zadatak stvaranja veze glas – slovo je za šestogodišnjake ponovno bio potpun (100%), petogodišnjaci (93.93%) dižu svoje rezultate za 6.07%, dok se kod četverogodišnjaka rezultat (72.72%) smanjuje za 18.18% u odnosu na inicijalno stanje. Trogodišnjaci pokazuju iste rezultate (84.84%) u inicijalnom i finalnom testiranju ovoga zadatka. Bolju usvojenost predčitalačke vještine povezivanje prvog glasa u riječi pokazuju šestogodišnjaci (100%) i njihov se rezultat povisuje za 22.23%, a petogodišnjaci (22.22%) povisuju svoj rezultat za 22.22%. Četverogodišnjak ne ostvaruje pozitivan rezultat (0%) gdje dolazi do pada za 16.66% u odnosu na inicijalno stanje u istom zadatku. Trogodišnjaci usvajaju navedenu predčitalačku vještinu (22.22%) s razlikom od 5.55%. U zadnjem zadatku prepoznavanja i slaganja rime pozitivan pomak pokazuju šestogodišnjaci (100%) odnosno povećanje od 61.12%, petogodišnjaci (22.22%) odnosno povećanje od 22.22% i četverogodišnjaci (100%) pokazuju stopostotan napredak. Manje ostvareni rezultati u odnosu na inicijalno stanje zabilježeni su kod trogodišnjaka (11.11%) kod kojih je uočeno smanjenje rezultata od 5.55%.

Tablica 5: Rezultati finalnog testiranja djece u Dječjem vrtiću „Levanda“ Gornji Humac

Broj djece prema godinama	Glasovna sinteza	Glasovna analiza	Prepoznavanje i segmentacija slogova	Stvaranje veze glas – slovo	Povezivanje prvog glasa u riječi	Prepoznavanje i slaganje rime
6 godina N= 4	36/48 (75%)	22/32 (68.75%)	70/76 (92.10%)	44/44 (100%)	16/24 (66.66%)	24/24 (100%)
5 godina N= 1	2/12 (16.66%)	8/8 (100%)	19/19 (100%)	11/11 (100%)	2/6 (33.33%)	6/6 (100%)
4 godine N= 4	4/48 (8.33%)	8/32 (25%)	72/76 (94.73%)	44/44 (100%)	4/24 (16.66%)	12/24 (50%)

U dječjem vrtiću „Levanda“ vidljiv je napredak kao i poneki niži rezultat odnosno kod poneke skupine ispitanika u nekim segmentima su rezultati ostali isti. Prema tome, u zadacima glasovne sinteze šestogodišnjaci (75%) ostvaruju jednaki rezultat kao i u inicijalnom testiranju. Jednaki rezultat kao i u inicijalnom testiranju dijele i petogodišnjaci (16.66%). Četverogodišnjaci ostvaruju razliku u odnosu na inicijalno testiranje (8.33%). Rezultati finalnog testiranja glasovne analize za šestogodišnjake ostaju nepromjenjivi (68.75%). Petogodišnjaci povisuju rezultat stopostotno (100%), kao i četverogodišnjaci (50%) koji povećavaju svoje rezultate. Prepoznavanje i segmentacija slogova kod šestogodišnjaka (92.10%) je jednaka kao i u inicijalnom testiranju dok petogodišnjaci (100%) podižu svoje rezultate za 15.79% i četverogodišnjaci (94.73%) za 30.26%. Zadatak stvaranja veze glas – slovo kod šestogodišnjaka (100%) i petogodišnjaka (100%) ostaje nepromjenjen u odnosu na inicijalno testiranje i pokazuju odlično poznavanje navedene predčitalačke vještine. Povećava se razlika u usvojenoj navedenoj vještini kod četverogodišnjaka (100%). U povezivanju prvog glasa u riječi šestogodišnjaci (66.66%) ostvaruju niži rezultat za 4.17%, petogodišnjaci (33.33%) niži rezultat za 50% u odnosu na inicijalno stanje te četverogodišnjaci (16.66%) niži rezultat za 29.17%. Zadnji zadatak predčitalačkih vještina je prepoznavanje i slaganje rime u kojem sve dobne skupine: šestogodišnjaci (100%), petogodišnjaci (100%), četverogodišnjaci (50%), imaju jednake rezultate kao i u inicijalnom testiranju.

5.5. Procjena finalnih rezultata testiranja djece

Prema dobivenim rezultatima zaključujemo kako su predčitalačke vještine kod djece obje odgojne skupine najbolje razvijene i usvojene kod djece predškolske dobi, šestogodišnjaka. Neki od njih su i u inicijalnom testiranju imali vrlo dobre rezultate, čak i negdje stopostotne, u područjima predčitalačkih vještina dok su neki od njih svojim radom kroz vrijeme te rezultate i poboljšali. Svakako je vidljiv napredak kod mlađe djece, kao i niži rezultat u odnosu na inicijalno stanje. U sastavljanju glasova u riječ vidljiv je napredak kod predškolaca, a kod djece mlađe dobi je vidljiv mali napredak i to kod riječi s tri ili četiri slova kao na primjer oko, nos, ruka, mama. Na tražen zadatak djeca mlađe dobi ponavljaju izgovorene glasove, ne sastavljaju ih u riječ što znači da ne razumiju traženo iz zadatka odnosno ova predčitalačka vještina u njihovoj dobi nije razvijena. Glasovna analiza je kroz vrijeme istraživanja kod djece slabo razvijena u odnosu na inicijalno stanje, pogotovo kod djece mlađe dobi dok su djeca starije dobi poboljšala svoje rezultate. Na riječima s pet i više glasova kod nekih nije zabilježen pomak što je jednako inicijalnom stanju. Prema razinama

razvoja fonološke svjesnosti kod djeteta urednog govorno-jezičnog razvoja s obzirom na dob djeteta, predčitalačke vještine sastavljanja glasova i rastavljanja glasova u riječ su razvijene kod šestogodišnjaka što i odgovara dobivenim rezultatima koje su ostvarili šestogodišnjaci u testiranju. Prema tome se od mlađe djece se ni ne očekuje da im navedene predčitalačke vještine budu razvijene. U prepoznavanju i segmentaciji slogova dolazi do napretka kod sve djece. U testiranju su zamjećene jednake riječi koje su netočne u rješavanju kao i one u inicijalnom testiranju, puž, majica, tvornica, hobotnica, matematika. U stvaranju veze glas – slovo vidljivo je da djeca vizualno jako dobro uočavaju vezu između jednakog glasa i slova jer su rezultati pozitivni. Prepoznavanje prvog glasa u riječi se prema razinama razvoja fonološke svjesnosti djece urednog govorno-jezičnog razvoja razvija u dobi od 5,5 godina što je vidljivo jer su se rezultati ponekih predškolaca poboljšali dok kod neke djece nije bilo napretka. Zamjećeno je kako mlađa djeca povezuju prvi glas u riječi s nekim od pojmova iako nismo sigurni da razumiju ono što je traženo, na primjer kod pojmova auto, mačka što je jednako inicijalnom testiranju. Prepoznavanje i slaganje rime se kod djece razvija između 3 i 4 godine. U prepoznavanju i slaganju rime je primjećeno da djeca mlađa od šest godina pojmove povezuju sa slikovnim prikazom onoga što bi odgovaralo drugoj slici prema opisu, a ne prema prepoznavanju rime, kao na primjer sliku životinje povezuju sa slikom druge životinje, sliku trave sa slikom gola što ne odgovara rimi.

Usporedbom rezultata inicijalnih i finalnih testiranja djece obje skupine zaključujem da su djeca u dječjem vrtiću „Jerulica“, gdje su koristila digitalni alat za razvijanje predčitalačkih vještina, ostvarila napredak u razvijanju predčitalačkih vještina od skupine koja nije koristila digitalni alat. U dječjem vrtiću „Jerulica“ veći napredak zabilježen je u području prepoznavanja i segmentacije slogova i prepoznavanja i slaganja rime, pogotovo kod predškolaca, ali i kod djece mlađe dobi. U dječjem vrtiću „Levanda“ djeca nisu koristila digitalni alat te su u inicijalnom testiranju pokazala vrlo dobro predznanje u zadacima predčitalačkih vještina. Dakle, samim time su u finalnom testiranju u nekim zadacima ostvarili jednake rezultate. Veći napredak u glasovnoj analizi su ostvarila djeca dječjeg vrtića „Levanda“ koji nisu koristili digitalni alat, a niže rezultate u prepoznavanju prvog glasa u riječi. Prema rezultatima prikazanim u tablicama 2, 3, 4 i 5 možemo vidjeti raspone napretka ili stagniranja skupina u određenim područjima. Možemo istaknuti kako su u vrijeme provedbe istraživanja, zbog epidemije COVID-19 i drugih bolesti djeca zbog zdravstvenih razloga, izostajala iz dječjih vrtića i bila onemogućena usvajati predčitalačke vještine. Kao

moгуće razloge možemo navesti i veću želju djece za igranjem društvenih, simboličkih igara u skupini sa drugom djecom od onih koje ih vežu uz digitalni alat ili edukativnu literaturu.

5.6. Rezultati ankete zadovoljstva korištenja digitalnih alata za djecu

U anketi zadovoljstva korištenja digitalnih alata za djecu sudjelovalo je desetero djece iz dječjeg vrtića „Jerulica“ odnosno iz mještovite skupine djece koja su u istraživanju predčitalačkih vještina koristila digitalne alate. Na pitanje o tome je li im se učenje uz digitalni alat svidjelo, svih desetero (100 %) odgovara pozitivno. Slijedi opis osjećaja dok su učili kroz digitalni alat koji su prikazani raznim emotikonima na što sva djeca odgovaraju sretnim emotikonom (100 %). Odgovori djece na pitanje o tome što im se najviše svidjelo dok su koristili digitalne alate:

„Zato što sam mogao igrati, svidilo mi se igrati na tabletu, mogli smo ga dijeliti i čuvali smo ga. Ako je netko predškolac onda ide na te igrice se igrat.“

„Svidile su mi se igrice.“

„Kad mogu prste mrdat po tabletu, mogu pogađat slova, što mogu igrat. Volila sam sve igrice igrat na tabletu.“

„Svidilo mi se igrat igrice.“

„Zato što samo stisnem šta ja želim i onda samo govori glas. Svidilo mi se kako ja dobro igram, bilo je sve novo.“

„Jer sam ja dogodine predškolac da naučim svoj mozak, da moraš mozak učiti slova.“

„Dijelila sam tablet, lipe je bile igrice.“

U zadnjem pitanju djeca su trebala odabrati onaj digitalni koja im se najviše svidjela te obrazložiti svoj odgovor. Prema tome, petero djece odabire Pamtilicu (50 %) i jednako toliko djece (50 %) odabire Glaskalicu kao svoju najdraži digitalni alat. Razlozi odabira Pamtilice su bili:

„Morali smo gledati sličice.“

„Pamtilica jer mi se najviše svidila.“

„Pamtilica jer sam tamo imao karte, učio sam slova – R i onda slika riba. Mogao sam igrati u dvoje, veselili smo se toj igrici.“

Odgovori vezani uz odabir Glaskalice su bili:

„Glaskalica mi se najviše svidila zbog slova.“

„Glaskalica jer sam mogla slova pritisnuti i ako bude dobro onda mi reče, a kad ne bude dobro onda mi isto reče. Mogla sam pogađati i birati koje slovo ću pogađati.“

„Glaskalica jer mi je ta bila najbolja jer bi je ja igrao jer sam tako učio i ta mi se najviše svidila.“

„Glaskalica jer tako mogu učiti slova i riječi i zato jer mislim kako ću pogađati slova koja fale.“

5.7. Rezultati ankete zadovoljstva za roditelje

Na kraju istraživanja roditelji djece skupine koja je primjenjivala digitalni alat za razvoj predčitalačkih vještina su zamoljeni da ispune anketu kako bi mogli procijeniti njihovo zadovoljstvo nakon provedenog istraživanja i korištenja digitalnih alata s djecom u skupini. Roditelji su odgovorili da su bili upoznati (100%) s provedenim igrama koje su djeca koristila za potrebe istraživanja za razvoj predčitalačkih vještina. Što se tiče samoinicijativne upotrebe digitalnih alata kod kuće, osmero roditelja je odgovorilo da su djeca tražila upotrebu digitalnih alata kod kuće (80%) dok je njih dvoje odgovorilo suprotno odnosno da djeca nisu samoinicijativno tražila upotrebu digitalnih alata kod kuće (20%). Digitalni alat korišten u dječjem vrtiću djeca su koristila kod kuće na mobitelu/tabletu i to jednom dnevno jedno dijete (10%), jednom tjedno njih četvero (40%) dok je dva do tri puta tjedno digitalne alate koristilo petero djece (50%). U iznošenju mišljenja o zadovoljstvu usvojenom znanja uz digitalne alate kod djeteta njih četvero je zadovoljno (40%), dvoje donekle zadovoljno (20%) te četvero njih vidi napredak kod svoga djeteta (40%). Nije bilo odgovora nezadovoljstva (0%). Napretke predčitalačkih vještina koje su roditelji uočili kod svoje djece su ti da su djeca napredovala u prepoznavanju prvog i zadnjeg slova u riječi, rastavljanju na slogove, prepoznavanju pojedinih slova. Nadalje, kao napredak ističu da dijete super čita, spaja rečenice i zna što je točno pročitao kao i da kad se dijete voli kad mu se čita priča, da pažljivo sluša i sama prepričava pročitano. Pojedinci s mlađom djecom odgovaraju da nisu uvidjeli napredak te da je još rano za igrice. S druge strane, roditelji vide napredak u svakom smislu i smatraju da su alati dobrodošli. Od korištenih digitalnih alata roditeljima se svidjela Pamtilica, Glaskalica, Slovarica, Rima štima. Ističu da potiču razmišljanje te da su nadopuna ostalim metodama učenja, a i samim time da djeca ne provode beskorisno vrijeme na tabletu nego kroz igru uče.

Na pitanje koliko često djeca koriste digitalne alate kod kuće za usvajanje prečitalačkih vještina, njih dvoje (20%) odgovara da koriste jako rijetko, petero njih da koriste ponekad (50%) dok troje njih koristi često (30%). Osam od deset roditelja (80%) odgovara da nudi svome djetetu kod kuće digitalne alate za usvajanje predčitalačkih vještina, a dvoje njih da ih ne nudi (20%). Svi roditelji (100%) smatraju da primjereni digitalni alati pozitivno utječu na razvoj i usvajanje predčitalačkih vještina kod djece.

6. Zaključak

Razvoj predčitalačkih vještina je dio svakodnevnog života djeteta koje, u svojoj okolini, priprema dijete za učenje čitanja i čitanje. Svakim usvajanjem vještina dijete će napredovati i stjecati nove vještine potrebne za čitanje. Kako bi do toga došlo, važnu ulogu prvenstveno imaju roditelji koji čitaju djeci, pričaju priče, razgovaraju, igraju se s djecom te tako bogate njihov rječnik i proširuju njegova znanja. Nadalje, jednaku ulogu preuzima i okolina kao važan čimbenik razvoja predčitalačkih vještina kod djeteta te odgojitelji i sudionici u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Predškolsko razdoblje je razdoblje u kojem dijete razvija predčitalačke vještine koje će mu biti od velike važnosti za budući uspjeh u čitanju. S obzirom da se fonološka svjesnost razvija prema razinama i u određenoj dobi neophodno je poticati dijete na aktivnu ulogu u procesu čitanja i pisanja te da ono u tome i uživa. Prema provedenom istraživanju kao i prema razinama razvoja fonološke svjesnosti, zaključno je da djeca predškolci imaju više rezultate u poznavanju predčitalačkih vještina, jer do šeste godine trebaju imati razvijene predčitalačke vještine, nego djeca mlađe dobi. Prema tome, suvremenijim načinom učenja, kao ovim što smo koristili u istraživanju, uz digitalni alat djeca imaju mogućnosti na interesantniji način usvajati predčitalačke vještine. Rezultati istraživanja u ovom radu pokazuju kako djeca mogu i uz pomoć digitalnog alata razvijati predčitalačke vještine. Aktivnim radom vidljiv je i napredak djece u učenju što tada treba i dalje nastaviti poticati dok je s druge strane isto vidljivo i u očima roditeljima kao i njihovo zadovoljstvo. Svaki način usvajanja novih znanja i proširenja postojećih je dobrodošao i pozitivno utječe na razvoj predčitalačkih vještina kod djece.

7. Literatura

1. Apel, K. i Masterson, J.J. (2004). *Jezik i govor od rođenja do 6. godine: od glasanja i prvih riječi do početne pismenosti – potpuni vodič za roditelje i odgojitelje*, Lekenik: Ostvarenje d. o . o.
2. Banjan Baketić, I. (2011). *Predvještine čitanja i pisanja*. <http://logotherapia.hr/dijagnostika-i-terapija/predcitacke-vjestine/>. Pristupljeno: 27. 1. 2022.
3. Čudina – Obradović, M. (2008). *Igrom do čitanja: igre i aktivnosti za razvijanje vještina čitanja* (5. dopunjeno izdanje). Zagreb: Školska knjiga.
4. Čudina – Obradović, M. (2002). *Čitanje prije škole: priručnik za roditelje i odgojitelje*. Zagreb: Školska knjiga.
5. Ivšac Pavliša, J. i Lenček, M. (2011.) Fonološke vještine i fonološko pamćenje: neke razlike između djece urednoga jezičnoga razvoja, djece s perinatalnim oštećenjem mozga i djece s posebnim jezičnim teškoćama kao temeljni prediktor čitanja. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 47 (1), 1-16. Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
6. Kozlov, J. i Kanjić, S. (2005). Poticanje razvoja predčitačkih vještina kod djece u godini pred polazak u školu. *Dijete, vrtić, obitelj* 11(39), 13-17.
7. Lozančić, R. (2019). Predčitačke i predpisačke vještine djece predškolske dobi. Završni rad. Petrinja: Učiteljski fakultet, Odsjek za odgojiteljski studij
8. Mesec, I. (2015). Poticanje čitanja i pisanja u godini pred polazak u školu. *Dijete, vrtić, obitelj*, 21 (79), 32-34.
9. Moomaw, S. i Hieronymus, B. (2008). *Igre čitanja i pisanja: aktivnosti za razvoj predčitačkih vještina i početnog čitanja i pisanja u predškolskoj dobi i prvom razredu*, Lekenik: Ostvarenje d. o. o.
10. Pobor, B. (2019). Učenje uz pomoć didaktičkih digitalnih igara u predškolskom odgoju. Završni rad. Rijeka: Sveučilište u Rijeci
11. Radeljak, A., Zirojević, S., Filipović-Grčić, M. (2018). Poticanje rane pismenosti u vrtiću. U: B. Mendeš (ur.), *Mirisi djetinstva: Glazba i pokret u suvremenom dječjem vrtiću: zbornik radova stručnog skupa. 24. dani ranog i predškolskog odgoja Splitsko-dalmatinske županije*. (str. 123-128), Supetar: Redak Split.
12. Stanić, V. (2021). Važnost čitanja djeci i za djecu predškolske i rane dobi. Diplomski rad. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci

13. Stegelin, D.A. (2007). Zašto je važno zagovarati stav o važnosti igre na razvoj djeteta. *Dijete, vrtić, obitelj*, 13 (47), 2-7.
14. Šauperl, L. (2007). Čitanje djeci rane dobi. *Dijete, vrtić, obitelj*, 13 (48), 22-23.
15. Šimek, M. (2016). Rana pismenost kod trogodišnjaka i četverogodišnjaka. Diplomski rad. Zagreb: Edukacijsko – rehabilitacijski fakultet
16. Vidović, A. (2018). Predčitačke vještine u vrtiću. Završni rad. Čakovec: Učiteljski fakultet, Odsjek za odgojiteljski studij
17. Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (2020) <https://www.zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-%C5%A1koli>
18. Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju (2022) <https://www.zakon.hr/z/492/Zakon-o-pred%C5%A1kolskom-odgoju-i-obrazovanju>

<http://www.ict-aac.hr/index.php/hr/> (20.1.2022)

<https://rasturam.com/> (20.1.2022)

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_01_5_95.html (19.01.2022)

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_09_107_2081.html (21.06.2022)

<https://www.medijskapismenost.hr/videoigre-kao-alat-u-nastavi/> (14.06.2022)

Sažetak

Kako bi dijete bilo u mogućnosti čitati s razumijevanjem potrebne su mu razvijene predčitalačke vještine. One se stječu od rane dobi. Aktivnim i zajedničkim čitanjem priča, prepričavanjem, komunikacijom, igrom dijete će usvajati vještine i bit će pripremljeno za ono što ga u školi čeka. Upravo je roditelj taj koji od rane dobi s djetecom provodi najviše vremena te na taj način on ima najvažniju ulogu u stvaranju i usvajanju govornih vještina i tehnika za učenje čitanja. Po modelu roditelja dijete će se upoznati s navikama čitanja. Na razvoj predčitalačkih vještina, osim roditelja, utječe obitelj, okolina, odgojitelji. Okruženje u kojem dijete provodi svoje vrijeme treba biti poticajno za čitanje, bogato materijalima i poticajima koji kod djece pospješuju razvoj predčitalačkih vještina. Potrebno je da dijete bude sposobno razumjeti i prepričati priču koju sluša. Uz priču će se ono upoznati s navikom čitanja. Vještina dobrog čitanja ovisi o fonološkoj osjetljivosti odnosno shvaćanju djeteta da se riječ sastoji od glasova koje će, ponovno, biti moguće sastaviti u riječ odnosno rastaviti. Nakon toga slijedi primjena abecednog načela te vještine zamjenjivanja glasa slovom i obrnuto, što nam je potrebno u čitanju. Na kraju dolazimo do vještine pisanja kojom pisanim sadržajem odašiljemo poruku.

Cilj istraživanja bio je ustanoviti kako djeca razvijaju predčitalačke vještine uz primjenu digitalnih alata. Sukladno tome, cilj je bio i istražiti uz koje digitalne alate je moguće poticati razvoj predčitalačkih vještina. Prema istraživanju koje je provedeno ustanovili smo postojeće znanje predčitalačkih vještina kao i finalno stanje kod djece u dobi od 3 do 6 godina u dvije odgojne skupine. U istraživanju je sudjelovalo N=19 djece, od toga njih 10 u skupini s primjenom digitalnih alata te njih 9 u skupini bez primjene digitalnih alata. Istraživanje je trajalo pet mjeseci. U poznavanju predčitalačkih vještina potvrđeni su viši rezultati djece predškolaca koji kod djece urednog govorno-jezičnog razvoja i odgovaraju. Razumljivi su niži rezultati djece mlađe dobi kod kojih se predčitalačke vještine prema dobi i razvijaju. Na temelju istraživanja smo dobili uvid u različite primjene alata u radu za usvajanje i razvoj predčitalačkih vještina kod djece u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. U današnje vrijeme, digitalni alati i edukativne igre mogu biti aktivni segment u životu djeteta koji pridonose razvoju predčitalačkih vještina.

Ključne riječi: *predčitalačke vještine, čitanje, dijete, okruženje, fonološka osjetljivost, primjena digitalnih alata*

Summary

In order for a child to be able to read with understanding, he needs developed pre-reading skills. They are acquired from an early age. Through active and joint reading of stories, storytelling, communication, play, the child will acquire skills and will be prepared for what awaits him at school. It is the parent who spends the most time with the child from an early age, and thus he has the most important role in creating and adopting speaking skills and techniques for learning to read. Following the parents' model, the child will be introduced to reading habits. The development of pre-reading skills, in addition to parents, is influenced by family, environment, educators. The environment in which the child spends his / her time should be stimulating for reading, rich in materials and stimuli that promote the development of pre-reading skills in children. The child needs to be able to understand and retell the story he is listening to. Along with the story, it will introduce you to the habit of reading. The skill of good reading depends on the phonological sensitivity or understanding of the child that the word consists of voices that, again, will be possible to put into words or disassemble. This is followed by the application of the alphabetical principle and the skill of replacing the voice with a letter and vice versa, which we need in reading. In the end, we come to the skill of writing with which we send a message with written content.

The aim of the research was to establish how children develop pre-reading skills with the use of digital tools. Accordingly, the aim was to explore which digital tools can be used to encourage the development of pre-reading skills. According to the research conducted, we established the existing knowledge of pre-reading skills as well as the final state in children aged 3 to 6 years in two educational groups. N = 19 children participated in the research, of which 10 in the group with the use of digital tools and 9 of them in the group without the use of digital tools. The research lasted five months. In the knowledge of pre-reading skills, higher results of preschool children have been confirmed, which correspond to children with orderly speech and language development. The lower results of younger children, whose pre-reading skills develop according to age, are understandable. Based on the research, we gained insight into different applications of tools in the work for the adoption and development of pre-reading skills in children in the institution of early and preschool education. Nowadays, digital tools and educational games can be an active segment in a child's life that contribute to the development of pre-reading skills.

Ključne riječi: *pre-reading skills, reading, child, environment, phonological sensitivity, application of digital tools*

Prilozi

Prilog 1. Radni listić za djecu (inicijalni i finalni)

Prilog 2. Anketa za roditelje o čitanju djeci

Prilog 3. Dnevnik zapažanja

Prilog 4. Anketa zadovoljstva za roditelje

Prilog 5. Anketa zadovoljstva korištenja digitalnih alata za djecu

Radni listić za djecu (inicijalni i finalni)

KOJU RIJEČ ČUJEŠ KADA KAŽEM?

(Odgovitelj označava prepoznaje li dijete navedenu riječ)

	DA	NE
M - A - M - A	☐	☐
O - K - O	☐	☐
R - U - K - A	☐	☐
N - O - S	☐	☐
R - I - B - A	☐	☐
P - A - S	☐	☐
L - O - P - T - A	☐	☐
Š - K - O - L - A	☐	☐
Č - A - M - A - C	☐	☐
D - I - J - E - T - E	☐	☐
N - A - R - A - N - Č - A	☐	☐
S - L - A - D - O - L - E - D	☐	☐

KOJE GLASOVE ČUJEŠ U RIJEČI?

(Odgovitelj označava rastavlja li dijete navedenu riječ na glasove)

	DA	NE
UHO	☐	☐
JEŽ	☐	☐
MIŠ	☐	☐
TATA	☐	☐
USTA	☐	☐
AVION	☐	☐
	☐	☐

GLJIVA

BANANA

RASTAVI RIJEČI NA SLOGOVE

(Odgojitelj označava rastavlja li dijete navedenu riječ na slogove)

	DA	NE
PUŽ	☐	☐
BAKA	☐	☐
SELO	☐	☐
NOGA	☐	☐
MUHA	☐	☐
PITA	☐	☐
KOSA	☐	☐
ŠEŠIR	☐	☐
KNJIGA	☐	☐
PATIKA	☐	☐
JABUKA	☐	☐
LIVADA	☐	☐
MAJICA	☐	☐
KOŠARA	☐	☐
KORNJAČA	☐	☐
NOSOROG	☐	☐
TVORNICA	☐	☐
HOBOTNICA	☐	☐
MATEMATIKA	☐	☐

POVEŽI ISTA SLOVA

O

E

I

B

P

DŽ

L

O

B

Z

E

P

K

Š

Z

N

Š

I

N

K

DŽ

L

POVEŽI SLIČICU S POČETNIM SLOVOM POJMA

S

Ž

A

M

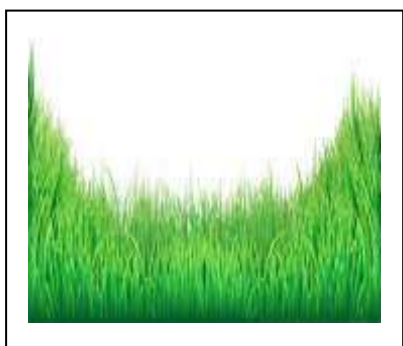
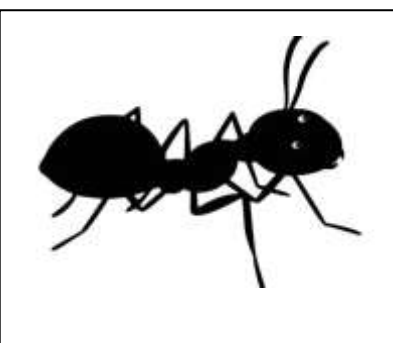
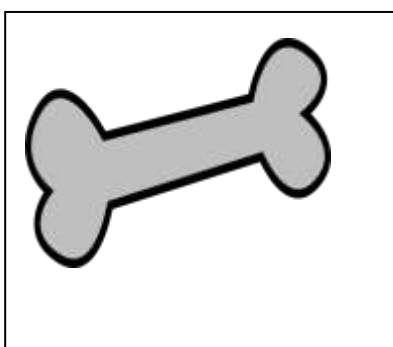
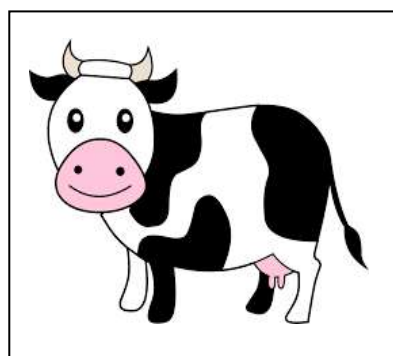
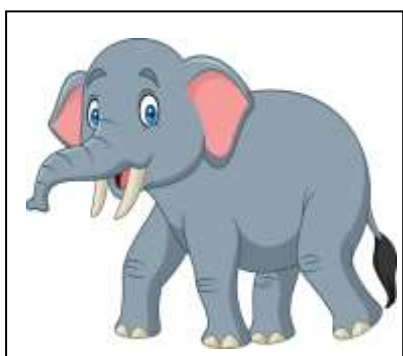

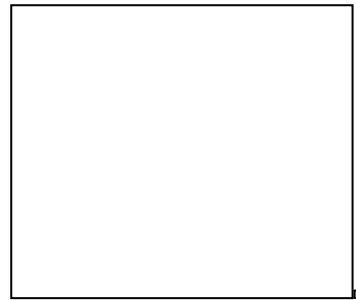
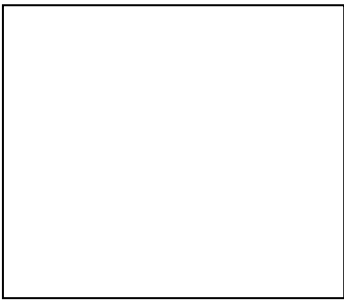
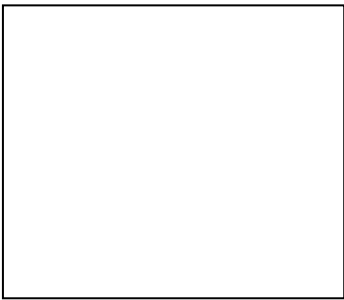
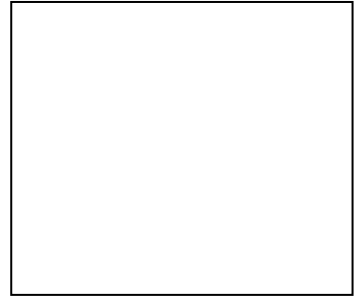
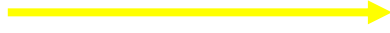
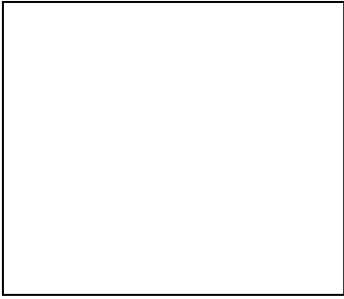
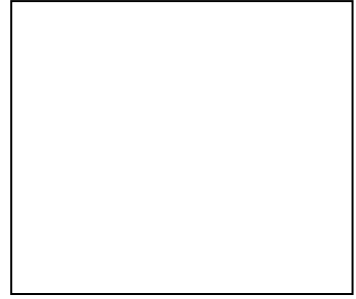
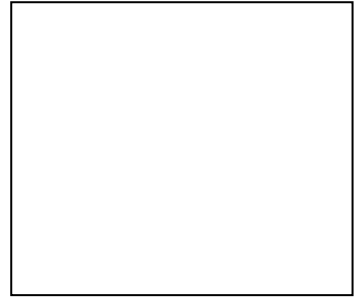
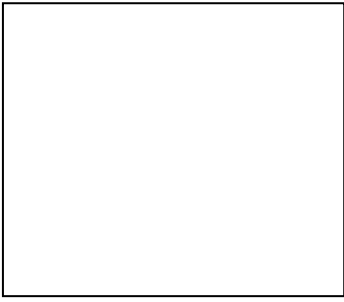
C

K

IZREŽI SLIČICE I PRONAĐI PAROVE KOJI SE RIMUJU.
ZALIJEPI U TABLICU PAR KOJI SE RIMUJE JEDAN POKRAJ DRUGOG.

Anketa za roditelje o čitanju djeci

Poštovani roditelji,

molim Vas da ispunite ovaj upitnik u svrhu izrade diplomskog rada pod nazivom *Razvijanje predčitalačkih vještina uz pomoć digitalnog alata*. Anketa je anonimna te Vas molim da iskreno odgovorite na postavljena pitanja.

Hvala Vam na sudjelovanju!

1. Vaš spol:

- Žensko
- Muško

2. Vaša dob:

- 25 – 30 godina
- 31 – 35 godina
- 36 – 40 godina
- stariji od 40 godina

3. Spol djeteta:

- Žensko
- Muško

4. Dob djeteta:

- 3 godine
- 4 godine
- 5 godina
- 6 godina

5. Čitate li svojem djetetu?

- Da
- Ne

6. Koliko često čitate djetetu?

- Svaki dan
- 1 – 2 puta tjedno
- 2 – 3 puta tjedno
- Ne čitam

7. Kada čitate djetetu?

- Ujutro
- Popodne
- Predvečer
- Prije spavanja

8. Uživa li Vaše dijete u čitanju priča, slikovnica?

- Da
- Ne

9. Potiče li samoinicijativno Vaše dijete čitanje kod kuće?

- Da
- Ne

10. Jeste li Vi/Vaše dijete član knjižnice?

- Da
- Ne

11. Igrate li sa svojim djetetom igre kojima se razvijaju predčitalačke vještine, npr. *Kaladont, Slovo na slovo, Slaganje riječi, Na slovo, na slovo, Pogodi tko, Pokvareni telefon, Memory, Pričamo priču, Nastavi priču...*

- Da
- Ne

12. Koliko često sa svojim djetetom igrate neke od prethodno navedenih igara?

- Vrlo često
- Često
- Ponekad
- Vrlo rijetko
- Nikad

13. Navedite razloge zbog kojih smatrate da je važno čitati djeci.

Dnevnik zapažanja

U odgojnoj skupini dječjeg vrtića „Jerulica“ Pražnica u svrhu istraživanja korišteni su digitalni alati, tableti, laptop. S obzirom da dosad nismo imali stalnu praksu svakodnevnog korištenja digitalnih alata u odgojnoj skupini djeci je ovo izgledalo vrlo zanimljivo i zabavno. S djecom su dogovorena i objašnjena pravila korištenja tableta kao i digitalnog alata koji im je ponuđen i koji oni mogu birati prema svome interesu toga dana. Na samom početku najviše su se zainteresirali djeca predškolci i to za igru Slovaricu. Ponavljaju naglas svako slovo abecede te prolaskom kroz slova abecede u igri osim navedenih pojmova spominju i druge pojmove s zadanim slovom od onih kojih nema u igrici. Odmah je zamijećen osmijeh djece pri uspješnom rješavanju zadatka kao i kada vide sretni emotikon i čuju pljesak. Sviđa im se zvuk koji prati igru i emotikoni jer tada znaju da su dobro riješili i razvesele se, a uz tužni smajličić pokušavaju ponovo. Također svoj uspjeh u rješavanju prate verbalno kao npr. „*Teta sve sam pogodila.*“; „*Sve sam pogodila, opet sam pogodila.*“

Djeci je zanimljivo bilo tipkanje i dodirivanje zaslona na tabletu. Bili su u mogućnosti samostalno pokrenuti i odabrati igru. Nakon kratkog vremena svima je bio jasan način korištenja digitalnih alata. Vidjevši kako se netko od djece u skupini odlučilo u tom trenutku za digitalni alat, tada i drugo dijete poželi raditi isto.

Pamtilica se svoj djeci jako svidila i bila je među najčešćim odabirom jer ih je podsjećala na dobro poznatu igru memory. Kada su shvatili da istu igru mogu igrati i u paru onda su se počeli natjecati i pratiti tko je koliko točnih odgovora ostvario te bi to popratili verbalnim pa i plesnim izražajem. Djeca mlađe dobi, trogodišnjaci, su na početku izjavili kako su oni mali i da je to za njih teško. S vremenom je ona igra koju oni najčešće odabiru. Prilikom igranja Slovarice, Glaskalice ponavljaju na glas pojmove koji su im prikazani na ekranu. Isprobavaju i pogađaju slova koja treba smjestiti na određeno mjesto sve dok ne pogode. Brzo usvajaju da im popratni zvukovi daju do znanja kako su pogodili ili je potrebno ponoviti radnju. Također su bili u mogućnosti samostalno pokrenuti igrice.

Nakon nekog vremena poneka djeca shvaćaju da su usvojila lakše zadatke te samostalnim odabirom prelaze na teže zadatke kao i na izbor prvog, zadnjeg ili svih glasova koji su ponuđeni, kao na primjer u Glaskalici.

Digitalnim alatima na RasTURam.com prvo pristupaju djeca predškolci od kojih poneki na početku traže pomoć, ali sa svakim idućim ponavljanjem brzo usvajaju pravila. Zvezdica koja prati točne odgovore se kod djece pokazala kao vrlo dobar znak i poticaj za nastavak i

zadovoljstvo rješenim. Primjećuje se da djeca predškolci dobro barataju poznavanjem rasporeda slova abecede na tipkovnici. Upoznaju se i s funkcijom miša na laptopu. Nadalje, dječak koji nije imao dobro usvojene predčitalačke vještine prepoznavanja i slaganja rime, što je bilo vidljivo u inicijalnom testiranju, nakon otprilike mjesec dana počinje s izgovaranjem i smišljanjem rime na glas dok rješava pojedine igrice, npr. točno-močno, šumica – gumica, lana-rana, Marko-Darko. S vremenom kod njega dolazi do se češćeg i točnijeg prepoznavanja i slaganja rime kako za vrijeme igranja igrice pa tako i za vrijeme drugih aktivnosti što dijeli na glas s nama. U igri Prepisujemo primjetno je da djeca dobro uočavaju i pozicioniraju slova na potrebno mjesto. Nakon igranja na RasTURam.com djeci se prikazuje i tablica točnih odgovora pa pregledavaju koliko im pojmova poslije točno odnosno netočno i žele popraviti rezultat i pokušati ponovno istu igricu. Djeca mlađe dobi bi se često okupila oko starije djece i promatrala što rade, pratila igru, komentirala slike. Prema tome, djeca starije dobi pomažu mlađoj djeci u rješavanju te im pokazuju i objašnjavaju koje je koje slovo abecede prikazano na ekranu. Dijete s slabim govorno-jezičnim razvojem često samostalno odabire ove igrice, uz slike i zvuk ponavlja pojmove naglas i predstavljaju mu vrlo dobre vježbe za ponavljanje i izgovor slova, glasova te usvajanje i ponavljanje pojmova za razvoj govora. Pokazuje dobro poznavanje i prepoznavnje slova abecede.

Bilo je dana kada djeca nisu pokazivala zanimanje za korištenje digitalnog alata nego su odabirala druge aktivnosti u sobi dnevnog boravka. Ponekad su djeca sama izražavala želju za igrama, ponekad im je bilo ponuđeno. Za vrijeme igranja sami sebe bodre, navijaju, jedni druge potiču, nagrađuju pozitivnim komentarima, plješću si nakon igranja, zajedno usvajaju nova znanja („*Još malo mi fali i bit će sve točno.*“; „*Nisam nikoju promašio*“; „*Bravo!*“; „*Ja imam samo pogodake.*“; „*Sve sam naučila.*“).

Aneka zadovoljstva za roditelje

Poštovani roditelji,

pred Vama se nalazi upitnik kako bi mogla procijeniti Vaše zadovoljstvo nakon provedenog istraživanja o razvijanju predčitalačkih vještina kod djece – analiza, sinteza, poznavanje slova, rimovanje, slogovanje. Upitnik će biti korišten za potrebu izrade diplomskog rada *Razvijanje predčitalačkih vještina uz pomoć digitalnog alata*. Upitnik je anonimna te Vas molim da iskreno odgovorite.

Unaprijed Vam zahvaljujem!

1.Vaš spol:

- Žensko
- Muško

2.Vaša dob:

- 25 - 30 godina
- 31- 35 godina
- 36 - 40 godina
- stariji od 40 godina

3.Spol djeteta:

- Žensko
- Muško

4.Dob Vašeg djeteta:

- 3 godine
- 4 godine
- 5 godina
- 6 godina

5.Jeste li bili upoznati s provedenim igrama koje su djeca koristila za potrebe istraživanja za razvoj predčitalačkih vještina?

- Da
- Ne

6. Jesu li djeca samoinicijativno tražila upotrebu edukativnih igara kod kuće?

- Da
- Ne

7. Koliko često su djeca koristila edukativne igre provedene u dječjem vrtiću kod kuće na mobitelu/tabletu?

- Jednom dnevno
- Jednom tjedno
- 2 – 3 puta tjedno
- Nije koristilo

8. Koliko ste zadovoljni usvojenim znanjem uz digitalne alate kod djeteta?

- Zadovoljan/na sam
- Donekle zadovoljan/na
- Ni zadovoljan/na ni nezadovoljan/na
- Nisam zadovoljan/na
- Vidim napredak kod svoga djeteta
- Ne vidim nikakav napredak

9. Koji ste napredak predčitalačkih vještina uvidjeli kod svog djeteta? (*obrazložite*)

10. Koji digitalni alat, koji je korišten u istraživanju, se Vama svidio i zašto?

11. Koliko često Vaša djeca koriste edukativne igre kod kuće za usvajanje predčitalačkih vještina?

- Jako rijetko
- Ponekad
- Često
- Nikad

12. Nudite li Vi svome djetetu kod kuće upotrebu edukativnih igrara za usvajanje predčitalačkih vještina?

- Da
- Ne

13. Smatrate li da primjereni digitalni alati pozitivno utječu na razvoj i usvajanje predčitalačkih vještina kod djece?

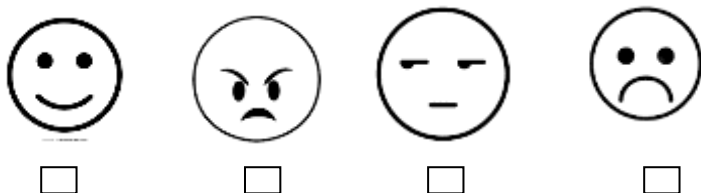
- Da
- Ne

Anketa zadovoljstva korištenja digitalnih alata za djecu

1. Jel vam se svidio način učenja uz edukativne igrice na tabletu?

- Da
- Ne

2. Kako si se osjećao/la dok si učio/la uz digitalni alat?

3. Što vam se najviše svidjelo dok ste koristili digitalne alate?

4. Koja edukativna igrica Vam se najviše svidjela i zašto? (obrazloži)

PAMTILICA

UMETNI SLOVO

SLOVARICA

PIŠEMO RIJEČI

PREPISUJEMO

GLASKALICA

SLOGOVI

ČITAMO

Obrazac A.Č.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja MATEJA PRKA, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja magistra/magistrice ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 16. 06. 2022.

Potpis

Mateja Prka

SUGLASNOST

Suglasna sam da studentica izvanrednog diplomskog sveučilišnog studija Rani i predškolski odgoj i obrazovanje Mateja Prka, ujedno i odgojiteljica predškolske djece Dječjeg vrtića „Pučišća“ u našoj ustanovi provede istraživanje u kojem će sudjelovati djeca dječjeg vrtića u svrhu izrade svog diplomskog rada pod nazivom *Razvijanje predčitalačkih vještina uz pomoć digitalnog alata*. Svojim potpisom izražavam pristanak.

Petra Mihov

(potpis ravnateljice)

Pučišća, studeni 2021.

(mjesto i datum)

OBRAZAC I.P.

**IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOG / DIPLOMSKOG RADA U DIGITALNI
REPOZITORIJ FILOZOFSKOG FAKULTETA U SPLITU**

STUDENT/ICA	MATEJA PRKA
NASLOV RADA	RAZVIJANJE PREDKATALAČKIH VJEŠTINA UZ POMOĆ DIGITALNOG ALATA
VRSTA RADA	DIPLOMSKI RAD
ZNANSTVENO PODRUČJE	DRUŠTVENE ZNAUCI
ZNANSTVENO POLJE	PEDAGOGIJA
MENTOR/ICA (ime, prezime, zvanje)	SUZANA TOMAŠ, doc.dr.sc.
KOMENTOR/ICA (ime, prezime, zvanje)	
ČLANOVI POVJERENSTVA (ime, prezime, zvanje)	1. SUZANA TOMAŠ, doc.dr.sc. 2. MARIJANA VRDOJAK, naslovni asistent 3. MAJA LJUBETIĆ, prof.dr.sc.

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/ica predanog završnog/diplomskog rada (zaokružiti odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane urednog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude (zaokružiti odgovarajuće):

a.) u otvorenom pristupu

b.) rad dostupan studentima i djelatnicima Filozofskog fakulteta u Splitu

c.) rad dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6/12/24 mjeseci (zaokružiti odgovarajući broj mjeseci)

U slučaju potrebe dodatnog ograničavanja pristupa Vašem ocjenskom radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnom tijelu u ustanovi.

Split, lipanj 2022.
mjesto, datum

Mateja Prka
potpis studenta/ice